T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SERAMİK ANASANAT DALI

ÇAĞDAŞ SERAMİK MALZEMESİ OLARAK PORSELEN VE KİŞİSEL YORUMLAR

Sanatta Yeterlik Eser Metni

SERAP ERDOĞAN

İstanbul, 2024

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SERAMİK ANASANAT DALI

ÇAĞDAŞ SERAMİK MALZEMESİ OLARAK PORSELEN VE KİŞİSEL YORUMLAR

Sanatta Yeterlik Eser Metni

SERAP ERDOĞAN

Danışman: Doç. Dr. NURDAN ARSLAN

İstanbul, 2024

GENEL BİLGİLER

İsim ve Soyadı : Serap Erdoğan

Anasanat Dalı : Seramik

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Nürdan Arslan

Tez Türü ve Tarihi : Sanatta Yeterlik, Eser Metni- 2024

Anahtar Kelimeler : Porselen, çağdaş seramik sanatı, üretim, doku, renk.

ÖZET

20. yüzyılın ikinci yarısı, modern sanatın çağdaş sanata evrilme süreci ile önemli bir gelişme kaydetmiştir. Çağdaş sanat hareketlerini oluşturan tüm koşullar dönemin sosyo-kültürel değişimi, bilimin analitik düşünce paralelinde başka alanları içine alarak evrilmesi sanatın ve sanat eğitiminin diğer disiplinler ile ilişkisini yeniden şekillendirmiştir.

Günümüz çağdaş seramik sanatının temellerini oluşturan süreç malzeme olarak kilin plastik ifade diliyle açıklanabilir. Aslında neolitik dönemden beri sanatsal anlamda bir plastik malzeme olan kil, 20 yüzyılın ikinci yarısında çağdaş sanat hareketleri bağlamında varlık göstermiş, tümüyle kullanım işlevinden soyutlanarak sanatçı malzemesine dönüşmüştür. Konumu içeren ve seramik grubunda yer alan porselenin gerek dünyada gerek ülkemizde sanatçılar tarafından kullanılmasını çağdaş sanat kavramının şekillendiği ve günümüze uzanan süreçte ele alıp incelemek daha doğru olacaktır. Resim sanatında kurmacılık veya kavram ressamlığı olarak başlayan Kübizm, modern sanatın çağdaş sanat hareketlerine evrilmesi ile sanat ve sanatçı kavramının yeniden tanımlanmasında önemli rol oynamıştır. Resim yüzeyinden başlayarak yüzey-hacim ilişkilerine, tekstür-strüktür gibi rölyef konstrüksiyonlara, oradan heykele ve soyut sanata kadar etkisini göstermiştir.

Malzemeye dayalı tüm sanatlarda olduğu gibi seramik grubunda yer alan porselen de malzeme olarak özelliklerinden dolayı sanatçıların ilgisini çekmiştir. Bu eğilim sanatçıya porselen çamuru ile yeni deneyimleme ve farklı teknikler kullanarak şekillendirme olanakları sağlamıştır. 1960'lı yıllardan itibaren seramik sanatçılarının porselene kattıkları kavramsal yorumlar, seramik sanat anlayışını geleneksel ya da işlevsel çömlek anlayışından farklı bir boyuta taşımıştır.Çağdaş seramik sanatı tarihsel süreç içerisinde geleneksel anlatım araçlarını ve standart yorumlarını terk ederek günümüz sanat anlayışında kendine özgün bir anlatım diline ulaşmıştır.Günümüz çağdaş seramik sanatını biçim ve içerik bağlamında incelediğimizde malzemenin sanat yapıtı ile olan ilişkisine daha kolay ulaşabiliriz. Bu nedenle zanaattan sanata evrilen seramik ve porselenin hikayesi toplumların kimlik ve kültürlerini de içinde barındıran önemli bir kaynak olarak karşımıza çıkar. Gelenekselden evrensele dönüşen seramik sanatının üretim yöntemleri teknolojinin ve endüstrinin tüm bu koşut gelişmelerine paralel bir süreçte akademik sanat eğitimini de içine alarak evrilmiş, sanatçının özgün yaratım sürecine dahil olmuştur.

Cumhuriyet dönemi sonrası kamusal alanlarda dönemin seramik sanatçıları ve akademisyenleri tarafından porselen içerikli çamurlar kullanarak mimari alan ve yüzeylerde gerçekleştirdikleri çağdaş seramik panolar ve heykeller önemli kültür hafızaları olarak günümüze taşınmıştır.Çağdaş seramik sanatçıları tarafından gerçekleştirilen sanat ve tasarım eserleri, eser –metin çalışmam ve mimaride uyguladığım çalışmam için çok önemli referans ve kaynak oluşturmuştur.

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname	**:** Serap Erdoğan
Field	**:** Ceramics
Supervisor	**:** Assoc. Prof. Nürdan Arslan
Degree Awarded and Date	**:** Proficiency in Art - 2024
Keywords	**:** Porcelain, contemporary ceramic art, production, texture, color

ABSTRACT

The second half of the 20th century saw a significant development in the evolution of modern art into contemporary art. All the conditions that constitute contemporary art movements, the socio-cultural change of the period, the evolution of science by including other fields in parallel with analytical thinking have reshaped the relationship of art and art education with other disciplines.

The process that forms the foundations of today's contemporary ceramic art can be explained by the plastic expression language of clay as a material. In fact, clay, which has been a plastic material in the artistic sense since the Neolithic period, has existed in the context of contemporary art movements in the second half of the 20th century, and has turned into an artist's material by being completely abstracted from its usage function.

It would be more accurate to examine the use of porcelain, which contains the location and is included in the ceramic group, by artists both in the world and in our country, in the process in which the concept of contemporary art was shaped and extends to the present day.

Cubism, which started as constructivism or concept painting in the art of painting, has played an important role in redefining the concept of art and artist with the evolution of modern art into contemporary art movements. Starting from the painting surface, it has shown its influence on surface-volume relations, relief constructions such as texture-structure, from there to sculpture and abstract art.

As in all material-based arts, porcelain, which is included in the ceramic group, has attracted the attention of artists due to its properties as a material.This tendency has provided the artist with new opportunities to experiment with porcelain clay and to shape it using different techniques.Since the 1960s, with the conceptual interpretations that ceramic artists have added to porcelain, the understanding of ceramic art has turned to a different dimension from the traditional or functional pottery understanding.Art has abandoned traditional means of expression and standard interpretations in the historical process and has reached a unique language of expression in today's understanding of art.

When we examine today's contemporary ceramic art in the context of form and content, we can more easily reach the relationship between the material and the work of art. In this context, the story of ceramics and porcelain, which evolved from craft to art, appears as an important source that also contains the identity and culture of societies. The production methods of ceramic art, which has transformed from traditional to universal, have evolved in parallel with all these parallel developments of technology and industry, including academic art education, and have been included in the artist's origina

Contemporary ceramic panels and sculptures made on architectural areas and surfaces by ceramic artists and academicians of the period using porcelain-containing clays in public spaces after the Republic period have been brought to the present day as important cultural memories. Art and design works made by contemporary ceramic artists are my work-text study and my work applied in architecture. It has created a very important reference and resource for.l creation process.

ÖNSÖZ

Seramik alanında yer alan ve porselen olarak adlandırdığımız malzemenin hikayesi M.Ö. 122-770 yıllarında Çin'de başlamıştır. Çin'den tüm dünyaya yayılan mavi-beyaz porselen ürünler kendi geleneksel kimliğinden beslenen form ve desenleri ile tüm uygarlıklarda karşılık bulmuş, seramik sanatçılarına ilham kaynağı olmuştur. Geleneksel ya- da teknik üretim yöntemleri ile tüm toplumların kültürel kimliğine dahil olan mavi-beyaz porselenlerin hikayesi bir sanatçı malzemesi olarak günümüz çağdaş seramik sanatını da içine alarak evrilmektedir. Kullanım amacı ve alanı endüstri devrimiyle önemli bir gelişme kaydeden porselenin sanat malzemesine evrilme süreci de bu hikâye içinde yer almıştır.

20.yüzyılın başında, endüstri devrimi ve endüstri kültürüyle gelen bilimsel ve teknolojik gelişmeler, bilim, sanat, felsefe ve yazın alanı gibi analitik düşünce ışığında yeni kavram ve kuramların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu gelişmelerin paralelinde, batının klasik sanat anlayışı da özgün yaratım süreçleri ile yeniden şekillenmiştir. Kübizm'in resim alanında vardığı sonuçlar, resim yüzeyinde başlayan kavram ressamlığı ya da düşün ressamlığı fikri kendinden sonra gelecek tüm sanat akımlarını etkilemiştir. 1960 sonrası modern sanat akımları ile yeniden şekillenen çağdaş sanat hareketleri malzeme ile ilgili tüm plastik sanatlarda olduğu gibi, çağdaş seramik sanatının şekillenmesinde önemli rol oynamıştır.

Picasso, Matisse, Miro ve Chagall gibi sanatçılar, seramiğin geleneksel işlevci ve dekoratif üretim mantığının dışına çıkarak, malzemenin sağladığı ifade imkanlarını görmüş, modern seramik sanatı örnekleri ile seramiğin bu ayrıcalıklarını göstermişlerdir. Bir plastik malzeme olarak kilin kullanım alanından tamamen soyutlanarak yeni bir ifade diline dönüşmesini, yani zanaattan sanata evrimle sürecini, toplumsal, sosyo-kültürel ve politik kimlik üzerinden üretim süreçleri ile incelemek daha doğru olacaktır. Çağdaş seramik sanatçısı da tüm bu üretim süreçlerine dahil olmuş, kendi üretim yöntemlerini biçim ve içerik üzerinden yeniden kurgulamıştır.

Eser metni bağlamında “Bir Çağdaş Sanat Malzemesi Olarak Porselen” başlıklı çalışmamı, tüm üretim süreçleri ile ve kendi sanat yolculuğunda ele alıp, seramik sanatçılarının özgün çalışmaları ile irdelemeye çalıştım.

Porselen heykel çalışmalarımın yanı sıra, mimaride uygulama alanı yaratarak gerçekleştirdiğim proje çalışmam ile yol hikayemi sanattan tasarıma taşımış olmak benim için önemli bir deneyim oldu.Projenin kamusal alanda gerçekleşmesi ile çalışmamın uygulama süreçleri ve teknikleri ilerleyen bölümde detayları ile anlatılacaktır.

Eser metni çalışma sürecimde teorik ve uygulamalı çalışmalarımda, bilgilerinden ve deneyimlerinden yararlandığım danışmanım ve hocam Doç. Dr. Nurdan Arslan’a, tez izleme jürimde yer alan Doç. Gülnur Duran’a ve yaratıcı fikirleri ile yol gösteren, mimaride proje uygulama alanı yaratan değerli hocam Doç. Dr. Devabil Kara’ya teşekkürlerimi sunarım.

Serap Erdoğan

Haziran, 2024

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖZET I
ABSTRACT III
ÖNSÖZ VI
İÇİNDEKİLER VIII
RESİM LİSTESİ X

1. GİRİŞ **1**
1.1. Çalışmanın Amacı 3
1.2. Çalışmanın Kapsamı 4
1.3. Çalışmanın Yöntemi 4

2. PORSELENİN TANIMI VE TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE İNCELENMESİ **5**
2.1. Porselenin Tanımı 5
2.2. Porselenin Tarihsel Süreç İçerisinde İncelenmesi 5

3. ENDÜSTRİ DEVRİMİ İLE BERABER PORSELENİN İNCELENMESİ **14**
3.1. Türkiye'de Porselen'in Tarihçesi ve Üretim Süreci 15
3.2. Porselen Çeşitleri ve Kısaca Kullanım Alanları 19
3.2.1. Yumuşak Porselen 21
3.2.2. Sert Porselen 21
3.2.3. Kemik Porseleni 22
3.2.4. Sırçalı Porselen 22
3.2.5. Diş Porseleni 22

4. PORSELENİN ŞEKİLLENDİRME TEKNİKLERİNİN VE KULLANIM ALANLARININ İNCELENMESİ **23**
4.1. Torna Tekniği ve Serbest El ile Şekillendirme 23
4.2. Döküm Tekniği ile Şekillendirme 23
4.3. Basınçlı Döküm Tekniği ile Şekillendirme 23
4.4. Yaş Pres Tekniği ile Şekillendirme 24
4.5. İzostatik Pres Tekniği ile Şekillendirme 24
4.6. Enjeksiyon Tekniği ile Şekillendirme 24
4.7. 3D Tekniği ile Şekillendirme 24

5. SANAT MALZEMESİ OLARAK PORSELEN 25
5.1. Porselenin Çağdaş Sanat Malzemesi Olarak Özellikleri ve Kullanımı 25
5.2. Porselenin Sanat Malzemesi Olarak İncelenmesi 26
5.3. Porseleni Sanat Malzemesi Olarak Kullanan Sanatçılar 30
5.3.1. Michael Fujita 30
5.3.2. Ai Weiwei 31
5.3.3. Michelle Taylor 33
5.3.4. Rachel Boxnboim 34
5.3.5. Lauren Nauman 35
5.3.6. Lara Scobie.....36
5.3.7. Silke Decker 37
5.3.8. Seo Yeon Park.....38
5.3.9. Laszlo Fekete.....39
5.3.10. Simon Zsolt Jozsef.....40
5.3.11. Mehmet Tüzüm Kızılcan 41
5.3.12. Bodil Manz.....42
5.3.13. Naoki Kato 43
5.3.14. Emre Can.....44
5.3.15. Anja Lubach 45
5.3.16. Barbara Hast.....46
5.3.17. Curtis Benzle 47
5.3.18. Angela Verdon 48
5.3.19. Jeroen Bechtold 49
5.3.20. Nurdan Yılmaz Arslan 50
5.3.21. Ömür Tokgöz 52
5.3.22. Monika Patuszynska 53
5.3.23. Liang Wanying 54
5.3.24. Babs Haenen.....55
5.3.25. İrfan Aydın 56
5.3.26. Françoise Joris 57
5.3.27.Hamiye Çolakoğlu 58

6. KİŞİSEL UYGULAMALAR VE YORUMLAR.....59

7. SONUÇ 75

KAYNAKÇA 78

RESİM LİSTESİ

Resim 1. Çin Porseleni, 11-12.Yüzyıl Song Hanedanlığı, (Cooper, Emmanuel, S:63)
Resim 2. Çin Porselen, 1357, Yuan Hanedanı Dönemi, (Cooper, Emmanuel, S:67)
Resim 3. 14. yy. Çin Porseleni. htts://www.antikalar.com/mavi-beyaz-hazine/
Resim 4. Çek Porselen, 19.yy. (Nurdan Arslan Koleksiyonu), E. Tarihi:11/03/2024.
Resim 5. Porselen, 18. yy. Kore-Choson Hanedanı, (Cooper, Emmanuel, s.74)
Resim 6. Porselen (Medici Koleksiyonu) 1575, Floransa-İtalya, (Cooper, Emmanuel, S:160)
Resim 7. Porselen, Almanya, Saxony, Maisen, 1735, (Cooper, Emmanuel, S:163)
Resim 8. Delft, Hollanda Porseleni htts://www.cnnturk.com/yazarlar/guncel/afife-selen-selcuk/mavi-beyaz-porselenin-adi-delft-blue-03-10-2020/
Resim 9. Delft, Hollanda Porseleni htts://www.cnnturk.com/yazarlar/guncel/afife-selen-selcuk/mavi--beyaz-porselenin-adi-delft-blue-03-10-2020/
Resim 10. htts://www.etsy.com/hk-en/listing/14552939/1730s-antique-english-delftware-tin?load_webview=1&bid=i-3gfA-cnOVi-SpmhjmqYS5TdWIO
Resim 11. Sevres Porselen Fabrikası, 1872, Fransa, (www.Sevres porselenleri)
Resim 12. Rosentall Porselen, 19.Yüzyıl, Almanya (www.Rosental Porselen tarihi)
Resim 13. Lemoges Porseleni, Fransa, 18.yy. (Cooper, Emmanuel, S:168)
Resim 14. Gzhel Porselen.19.Yüzyılhttps://rssianlegacy.com/gzhel-porcelain-dekorative-samovar
Resim 15. Portekiz, Mavi-Beyaz www.fruugo.com.tr/mavi-ve-beyaz-porselen-vazo
Resim 16. Kalyoncu, Hülya, (2015), "Topkapı Palace Museum-Star Porcelains" Cinius Publications, April 2015, IBBN978-605323-192-9. Q:22, s:441
Resim 17. Kalyoncu, Hülya, (2015), "Topkapı Palace Museum-Star Porcelains" Cinius Publications, April 2015, IBBN978-605323-192-9. Q:22, s:132
Resim 18. Yıldız Porselen Fabrikası, İznik Sır Altı Mavi-Beyaz, 1980-90, İstanbul, Türkiye, (1530)
Resim 19. Özel Koleksiyon, (Servet Yılmaz) Sümerbank Yıldız Porselen Vazo (1980-90)
Resim 20. SümerbankYarımcaPorselen, Safiye Başar, Eylül, 2019. "Hakikat-i Ara'lamak Sergisi, Fotoğraf: Nurdan Arslan
Resim 21. SümerbankYarımcaPorselen https://begüldan.com/urun/sumerbank-yarimca-porselen-mavi-gullu-takim-beg_3520/2436
Resim 22. İstanbul porselen yemek takımı, 1970-80, Özel Koleksiyon
Resim 23. 3DPorselen Banyo Tasarımları3D Art Design
Resim 24. 3DPorselen Banyo Tasarımları3D Art Design
Resim 25. 3DPorselen 3D Art Design,
Resim 26. htts://tr.pinterest.com/pin/picassos-pottery-studio-t-blog-322077822708853

Resim 27. htts://www.evrensel.net/haber/101006/mironun-seramikleri/
Resim 28. htts://www.flickr.com/photos/4177562@N02/2269864681
Resim 29. https://shop.the jelish museum.org/chagall-bowl-by bernardaud
Resim 30. http://michaelfujita.com
Resim 31. http://michaelfujita.com
Resim 32. www.tate.org.uk.
Resim 33. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/636884
Resim 34. https://www.michaeltaylorceramics.com
Resim 35. https://www.michaeltaylorceramics.com
Resim 36. www.dezeen.com/2011/07/211/alice-by-rachel/boxnboim
Resim 37. www.dezeen.com/2011/07/211/alice-by-rachel/boxnboim
Resim 38. http://www.laurennauman.com
Resim 39. http://www.laurennauman.com
Resim 40. https://www.larascobie-ceramics.com
Resim 41. https://www.larascobie-ceramics.com
Resim 42. https://wwwsilkedecker.de
Resim 43. https://wwwsilkedecker.de
Resim 44. https://cfilenline.org/design-sensuous-seo-yeon-oark-okeeffe-inspired-bowls
Resim 45. https://cfilenline.org/design-sensuous-seo-yeon-oark-okeeffe-inspired-bowls
Resim 46. http://www.museum.hu/exhibition/14044/Laszlo_Fekete_Clay_Statues
Resim 47. http://www.museum.hu/exhibition/14044/Laszlo_Fekete_Clay_Statues
Resim 48. https://nomisart.carbonmade.com
Resim 49. https://nomisart.carbonmade.com
Resim 50. https://www.galeri-a.com.tr/index.php/2016/02/18/075-mehmet-tuzum-kızılcan-sergisi
Resim 51. https://www.galeri-a.com.tr/index.php/2016/02/18/075-mehmet-tuzum-kızılcan-sergisi/
Resim 52. Porselen Döküm-New Ceramics
Resim 53. Porselen Döküm-New Ceramics
Resim 54. https://www.naokikato.com
Resim 55. https://www.naokikato.com
Resim 56. https://www.naokikato.com
Resim 57. https://www.emrecanceramic.com
Resim 58. https://www.emrecanceramic.com
Resim 59. https://anjalubach/
Resim 60. https://anjalubach/
Resim 61. https:/hexagonclssicdesign.com/artist-barbara-hast
Resim 62. https:/hexagonclssicdesign.com/artist-barbara-hast
Resim 63. Masters Porcelain, Curated by Richard Buckett 26-27: sayfa:142-143

Resim 64. Masters Porcelain, Curated by Richard Buckett 26-27: sayfa:142-143
Resim 65. The Potter's Manual, Kenneth Clark, 1983, S:152
Resim 66. The Potter's Manual, Kenneth Clark, 1983, S:152
Resim 67. https:/www.jeroenbechtold.nl
Resim 68. https:/www.jeroenbechtold.nl
Resim 69. Gönderilmemiş Mektuplar", 2019
Resim 70. "Geriye Kalan", 2020
Resim 71. "Hayata Tutunmak", 2020
Resim 72. htts:/www.omurtokgoz.com/turkce
Resim 73. htts:/www.omurtokgoz.com/turkce
Resim 74. htts://www.ceramicsnow.org/monikapatuszynska
Resim 75. htts://www.ceramicsnow.org/monikapatuszynska
Resim 76. https:/www.tig-ying.com/artists/36-liang-wanying/overview
Resim 77. https:/www.tig-ying.com/artists/36-liang-wanying/overview
Resim 78. htts:/www.babshaenen.com
Resim 79. htts:/wwwbabshaenen.com
Resim 80. https://www.murekkephaber.com/irfan-aydinin-apollon-ile-faresi-d-art-gallery-de/1426
Resim 81. https://www.murekkephaber.com/irfan-aydinin-apollon-ile-faresi-d-art-gallery-de/1426
Resim 82. htts:/www.ceramicsnow.org/francoisejoris
Resim 83. htts:/www.ceramicsnow.org/francoisejoris
Resim 84:tr.m.wikipedia.org
Resim 85. Serap Erdoğan, Süveyda 1, İzolatör porselen kili, 1250C°, 2019
Resim 86. Serap Erdoğan, Süveyde 2, renklendirilmiş izolatör porselen kili, 1250 C°,
Resim 87. Serap Erdoğan, Bonita1, İzolatör porselen kili, 1250 C° 2000
Resim 88. Serap Erdoğan, Bonita 2, İzolatör porselen kili, 1250 C° 2000
Resim 89. Serap Erdoğan, Rio, İzolatör porselen kili, 1300 C°, 2020
Resim 90. Serap Erdoğan, İzolatör Porselen kili, 1250 C°
Resim 91. Serap Erdoğan, witgert porselen kili, , 1230 C°, 2021
Resim 92. Serap Erdoğan, İzolatör porselen kili, 1220C°, sır üstü dekor, 2021
Resim 93. Serap Erdoğan, karışık porselen kili, 1270C° sır üstü altın dekor, 2021
Resim 94. Serap Erdoğan, karışık porselen kili, 1200C°, sır üstü altın dekor, 2021
Resim 95. Serap Erdoğan, limoges porselen kili, 1270 C°, 2021
Resim 96. Serap Erdoğan, limoges porselen kili, 1250 C°, 2023
Resim 97. Serap Erdoğan, limoges porselen, 1250 C°, 2023
Resim 98. Serap Erdoğan, limoges porselen kili, 1250 C°, 2023
Resim 90. Serap Erdoğan, limoges porselen kili, 1250 C°, 2023
Resim 100. Serap Erdoğan, limoges porselen kili, 1250 C°, sır üstü altın dekor, 2023

Resim 101. Serap Erdoğan, karışık porselen kili, 1220 C°, 2024 (detay)
Marmara Üniversitesi Hastanesi duvarı projesi
Resim 102. Serap Erdoğan, karışık porselen kili, 1220 C°, 2024
Marmara Üniversitesi Hastanesi duvarı projesi
Resim 103. Serap Erdoğan, karışık porselen kili, 1220 C°, 2024
Marmara Üniversitesi Hastanesi duvarı projesi ve sergisi
Resim 104.Serap Erdoğan, karışık porselen kili, 1220 C°, 2024
Marmara Üniversitesi Hastahanesi duvarı projesi ve sergisi

1. GİRİŞ

Zanaattan sanata evrilen seramiğin hikayesi insanoğlunun da hikayesidir. Neolitik çağdan endüstri devrimine, oradan günümüze seramiğin üretim biçimlerini ve teknolojik gelişmelerini incelediğimizde sanatsal anlamda malzeme olarak kilin yaratıcı ifade dili değişmemiştir. İnsanoğlunun var olduğundan beri tüm toplumların üretim ve kültürel yaşam kimliğine dahil olan seramik sanatı binlerce yıldan beri varlığını sürdürmektedir.

İnsanoğlunun şekillendirme dürtüsü ile başlayan seramiğin ve seramik alanına giren porselenin hikayesi evrilerek devam etmektedir. Toprak, su, hava ve ateş doğadan gelen ve seramiği oluşturan elementler, ruh,beden ve akıl ile buluşarak biçim ve estetiğe dönüşerek toplumların ve sanatçıların ifade dili olmuştur.

Çağdaş seramik sanatını oluşturan tüm koşullar, 1960 sonrası çağdaş sanat kavramının yeniden şekillenmesini sağlayan paralel bir süreçte yol almıştır. Kübizm'in resim sanatında ortaya koyduğu sonuçlar yani, resim yüzeyinde başlayan kurmacılık sanatı, iki boyutlu rölyeflerden heykel sanatına ve oradan kavramsal sanata kadar evrilerek disiplinler arası sanat kuram ve kavramlarını yeniden oluşturmuştur. Diğer taraftan teknik, estetik, hijyen, beyaz ve camsı özellikleri ile Avrupa'nın uzun yıllar öykündüğü ve taklit etmeye çalıştığı mavi-beyaz porselenler sanatçılar içinde de ilham kaynağı olmuştur. Şekillendirilebilme olanaklarının tüm avantajları ile endüstri devriminin çok önemli bir malzemesi olan porselen yüzlerce yıldan beri yaşam alanlarımızı teknik, estetik, tasarım ve sanat ürünleri ile buluşturmuştur.

"Çağdaş Sanat Malzemesi Olarak Porselen ve Kişisel Yorumlar" konulu tez-eser metni, konu bağlamında, bir seramik sanatçısı olarak benim de dahil olduğum bu süreç, 20. yüzyıl sonrası çağdaş sanat hareketleri ile bunları oluşturan koşullar ele alınarak incelenmiştir. Sanatçı yaşadığı toplumun kültürüyle bağlar kurarak onu aşan tüm çağdaş anlatım yollarını ve yaratma özgürlüğünü kullanmanın bilincindedir. Sanatçının özgün yaratım sürecine dahil olan porselen, iki ve üç boyutlu rölyeflere, porselen heykeller, formlar ve yerleştirme sanatına kadar kavramsal sanatın da malzemesi olmuştur.

Referans olarak aldığım ve incelediğim tüm kaynaklar kendi sanat hikayemin şekillenmesinde önemli rol oynamıştır.

Marmara Üniversitesi Hastanesi Pendik yerleşkesi binası duvarı için gerçekleştirdiğim duvar projesi, Tıp Fakültesi Dekanı ve Başhekimlik ile yapılan toplantılar sonucunda karar verilerek uygulanmaya başlanmıştır.Karışık porselen kili kullanarak,üç boyutlu seramik eserlerimden ilham alarak yeniden şekillendirdiğim ve mimari yüzeyde uyguladığım mavi renkli mat porselen birimler doku, tekstür ve strüktür kurgusuyla buluşarak mekânda yer almıştır. Farklı boyutlarda gerçekleştirdiğim modüler birimleri farklı şekillendirme teknikleri kullanarak (plaka tekniği,alçı kalıba basma ahşap kalıplara basma ve serbest şekillendirme) gerçekleştirdim.

2 duvardan oluşan ve toplam 60m2 olarak gerçekleşen seramik modüler birimlerin ölçüleri aşağıda yer almaktadır.

Dokulu, 20X20 cm: 260 adet

Düz,20X20 cm:160 adet

Dokulu, 20X10 cm:140 adet

Düz, 20X10 cm: 120 adet

Dokulu,10X10 cm: 280 adet

Düz,10X10 cm: 240 adet

Dokulu,5X5 cm:350 adet

Düz,5X5cm:300 adet

Dokulu , 5X10 cm: 80 adet

Düz, 5X10cm: 80 adet olarak gerçekleştirilmiş ve toplam 2010 adet farklı modüler birimler ile kompozisyon oluşturulmuştur.Doku ve rölyef çalışılan modüler birimlerin yükseklikleri pişirim sonrası 2.5 cm olacak şekilde ayarlanmış,dokuların boyutları : çap: 0,5cm,dokuların yüksekliği 2cm olarak çalışılmıştır.

Mavinin tonları ile monokrom bir etki yakaladığım yüzey, hareketli dokular ile buluşarak gökyüzünün dinginliği ve denizin hareketli daldaları gibi duvara dahil oldu.Doğadan ilham alan doku çalışmalarım, seramik sanatının biçim ve kavram olarak barındırdığı, doğal sürecin kendisini içermektedir.Dört farklı ölçüde ve dokuda gerçekleştirilen mavi renk,algı sürecine dahil olan tüm görsel etkiler ile duvarda yaratmak isediğim mesajla buluşmuştur.Kullanım alanlarından soyutlanarak bir sanat malzemesine dönüşen kil,seramik grubunda yer alan ve isimlendirilen farklı çamur bünyeleri ile biz sanatçıların ifade diliyle hikayesini anlatmaya devam edecektir.

1.1.Çalışmanın Amacı

1960 sonrası modern sanat hareketleri ile çağdaş sanata evrilen süreçte seramik sanatını da önemli bir gelişme kaydetmiştir. Seramik grubunda yer alan porselenin de bu süreçte incelenmesi, bir sanat malzemesi olarak zanaattan sanata dönüşen hikayesi ve etkilendiği tüm koşullar ele alınmıştır. Porselen malzeme olarak endüstri devrimi ile kullanım alanı ve amacını içine alan üretim teknikleri ile tasarım ve sanatında malzemesi olmuştur.

Yirminci yüzyılın ikinci yarısında Avrupalı ressamların ilgisini çeken ve sanatsal üretimlerine dahil ettiği seramik formlar, çağdaş seramik sanatına önemli bir ivme kazandırmıştır. Kullanım alanından soyutlanarak sanat malzemesine dönüşen porselen de seramik gibi plastik şekillendirilebilme özelliği ile sanatçıların özgün yaratım sürecine dahil olmuştur. Benim de eser-metin bağlamında incelediğim, çalışmalarımın ana malzemesi olan porseleni üç boyutlu sanatsal çalışmalarımda ve mimaride kullanarak bu sürece dahil oldum. Çalışmalarım ve bu proje kapsamında gerçekleştirdiğim eserlerim tez-eser metninde yer almaktadır.

1.2.Çalışmanın Kapsamı

Eser metnini kapsayan ve konu ile ilişkili tüm konular literatür araştırmaları ile yol almıştır. Bir sanat malzemesi olarak seramiğin ve seramik grubuna giren porselenin geçmişten günümüze evrilen hikayesi referans aldığı tüm kaynaklar ile ele alınmıştır. Modern sanattan çağdaş sanata oradan günümüze kadar incelediğim çağdaş seramik sanatının dahil olduğu tüm süreçlere konum kapsamında yer vermeye çalıştım. Porseleni sanatsal ifade biçimi olarak kullanan sanatçılar ve eserlerine gerekli bölümde yer verilmiştir. Konum kendi ifade biçimimle üretmiş olduğum porselen çalışmalarımla ve kamusal bir mekanının duvarına uygulamış olduğum monokrom yüzey çalışması ile desteklenmiştir.

1.3.Çalışmanın Yöntemi

Çalışmanın metin kısmı tüm literatür çalışmalarımın da desteklediği, konu ile ilgili yazılmış kitap, makaleler, dergiler ve internet kaynaklarının taranması ile hazırlandı.

Malzeme olarak zaten deneyimlediğim ve kullandığım porselenin konu kapsamında şekillendiği üretim yöntemleri çalışmamın amacını da belirledi. Porselenin plastik bir malzeme olarak şekillenebilme avantajları, sanatsal yaratım sürecine dahil olduğum bu süreçle buluşarak yol aldı. Porselen eserlerimi doğadan referans aldığım dokular ve renklerle yeniden şekillendirip üç boyutlu eserlere ve kamusal alanda yüzey çalışmasına dönüştürdüm.

2. PORSELENİN TANIMI VE TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE İNCELENMESİ

2.1.Porselenin Tanımı

Seramik ürünlerinden olan porselen, yüksek derecede beyaz pişme özelliği olan gözeneksiz, ince, beyaz ve saydam bir malzeme olarak tanımlanır. Çok kesin olmamakla birlikte, "Porselen" sözcüğü Latince İstiridye kabuğuna benzeyen özelliğinden dolayı porselen anlamına gelen "porsella" kelimesinden türetilmiştir.

2.2.Porselenin Tarihsel Süreç İçerisinde İncelenmesi

"Porselen olarak tanımlanabilen ilk ürünlerin yaklaşık 2600 yıl önce MÖ 1122-770 yılları arasında, Çin'de batı Chou kültürlerinde üretildiği saptanmıştır. Porselenin kelime olarak kökeni, Venedikli Marco Polo'nun gezileri sırasında Çin'de gördüğü muhteşem porselenleri tanımlamasına dayanmaktadır. Çin porselenleri için kullanılan sözcük literatüre Fransızca 'Porcelain' olarak girmiştir. Porselen sözcüğü İngilizce'de 'China', Farsça'da 'Çini', Arapça'da 'Sini' Osmanlıca'da 'Fağfuri' anlamlarına gelmektedir.'[1]

Çin kaolinlerinin glimmer benzeri kil minarellerinden oluşmaları ve alkali içermeleri porselen yapımında büyük rol oynamıştır. Çinliler porselen ticareti yapsalar da üretim sırlarını 12. yüzyıla kadar saklamışlardı. Bu tarihten itibaren Pers seramik üreticileri uzun süren deneyler sonucunda porselen üretmeyi başarmışlardı. (Resim:1)

Yuan sülalesi döneminde İslam coğrafyasından gelen siparişlerle zenginleşen Çin porselen ürünlerinin ileriki yıllarda hem Avrupa'da hem de İslam coğrafyasında tercih edilmesi ve çok sevilmesi ile Avrupalı yatırımcı ve üreticilerin Mavi-Beyaz porselen ürünlerine öykünmelerine ve onları taklit etmelerine neden olmuştur. (Resim:2)

[1] Doç.Ateş Arcasoy, Seramik Teknolojisi, Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Anasanat dalı Yayınları, No.1, s.132

Resim 1. Çin Porseleni, 11-12.Yüzyıl Song Hanedanlığı, (Cooper, Emmanuel, S:63)

Resim 2. Çin Porselen, 1357, Yuan Hanedanı Dönemi, (Cooper, Emmanuel, S:67)

Resim 3. Resim.3:14. yy. Çin Porseleni.
htts://www.antikalar.com/mavi-beyaz-hazine/Erişim Tarihi:11/03/2024.S:15:05

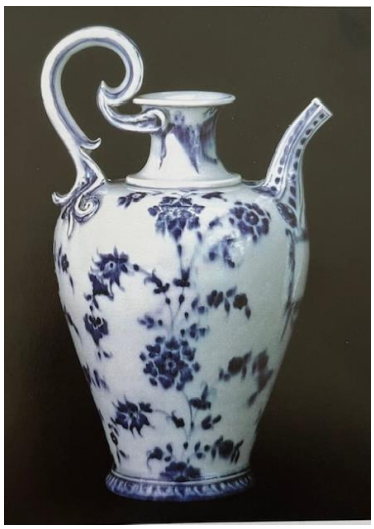

Resim 4.Çek Porselen, 19.yy. (Nurdan Arslan Koleksiyonu), E.tarihi:11/03/2024.S:15:05

"Orta Çağ dönemi Çin'de porselen üretimi önemli gelişme kaydetmiştir. O dönemde Çin'in Ching-Te-Çen kentinde yaklaşık 3000 atölyede üretim yapıldığı saptanmıştır. Porselen üretimine uygun kaolen, feldspat, beyaz kil gibi hammaddelerin bol miktarda bölgede bulunması geleneksel seramik kapları ile uğraşan ustaların porselene yönelmesini ve yeni pişirim tekniklerini keşfetmesini sağlamıştır. (Resim:4) Geleneklerine bağlı olan Çinli üreticilerin kendi desen ve renklerini kullanmalarının sebebi, özellikle mavi-beyaz porselen ürünlerin tüm dünyada tercih edilmesidir. Bu durum aynı zamanda Çin için önemli bir maddi kazanç sağlamıştır." [2]

Resim 5. Porselen, 18. yy. Kore-Choson Hanedanı, (Cooper, Emmanuel, s.74)

Resim 6. Porselen (Medici Koleksiyonu) 1575, Floransa-İtalya, (Cooper, Emmanuel, S:160)

[2] Önder Küçükerman, Dünya Saraylarının Prestij Teknolojisi: Porselen Sanatı ve Yıldız Çini Fabrikası 1. Basım, 1987, İstanbul, s.57

Resim 7. Porselen, Almanya, Saxony, Maisen, 1735, (Cooper, Emmanuel, S:163)

Avrupa'da porselenin bilinmesinde, başta Marco Polo olmak üzere, çeşitli ticaret yollarını keşfeden Portekizli tüccarlar büyük rol oynamışlardır.

Endüstri devrimi ile beraber üretilmeye başlayan Mavi-Beyaz porselen ürünler Avrupa'lı tasarımcılar tarafından yeniden geliştirilerek uygulanmıştır.

15.y.y.'dan 19. yüzyıla kadar dünyanın her yerini saran Hollanda'lı, Portekiz'li, İspanyol, İngiliz ve Fransız koloniciler; Şanghay'dan denize açılan yelkenlilerle anakaranın ünlü ticaret merkezlerine taşınan bembeyaz Çin porselenleriyle tanışmışlardır. Bu arada Çin'de başa gelen Ming sülalesi mavi-beyaz porselenleri çok fazla yabancı unsur taşıması sebebiyle yasaklamış ve kendisine ait başka bir porselen stili geliştirmiştir. Ancak mavi -beyaz porselen Avrupa'ya yolculuğuna çoktan başlamıştır bile. (Resim:5-6)

Avrupa'da ilk porselen üretimi Meissen Porselen Fabrikası'nda gerçekleşmiştir Günümüzde Alman mavi – beyaz porselenleri bu markayla bilmekteyiz."1720-1739 yılları arasında Almanya'da Maissen Porselen Fabrikası'nda çalışan tasarımcı Jhonn David'in Çin porselenlerinde kullanılan mavi-beyaz sıraltı dekor tekniğinin inceliklerini araştırdığı ve keşfettiği bilinmektedir. Avrupa'da bu yıllarda üretilen kobalt dekorlu porselenler ilk başlarda Doğu Asya ve Çin etkisini yansıtsa da bu durum Avrupa'lı tasarımcılar tarafından yeniden ele alınıp çalışılarak porselen ürünlerde Avrupa desen tarzının ortaya çıkması sağlanmıştır. Granat elması, Asten çiçekleri, bitki ve soğan dekorlu desenler artık Avrupa'da üretilen tüm porselenlerde uygulanmaya başlamıştır. 1875 yılında kurulan Çek Porselen Fabrikası'nda üretilen sıraltı soğan dekorlu mavi-

beyaz porselenler markalaşarak "Orijinal Bohemya Porselenleri" olarak günümüzde üretimine devam etmektedir."[3]

"19. yüzyılda Maissen'de objelerin tüm yüzeyleri tasarımcılar tarafından desen ile kaplanıyordu.1800'lerden 1920'lere kadar Neo Klasisizmle devam edilerek, sonrasında yeni Rokoko tarzına dönmüştür. [4]

"Özel ve ticari amaçlı ilk büyük porselen fabrikası Bavyera- Hohenberg'de 1814 yılında Carolus Magnus Hutschenreuther tarafından kuruldu. Ardından Selb'de yeni bir porselen fabrikası kurarak bu bölgedeki bugünkü ünlü kaliteli porselen endüstrisini başlattı".[5]

Hollanda halk motifleri ve etnik karakterli bezemeler özellikle mimari süslemelerin bir parçası olarak şehir evlerinde şömine üzerinde, mutfak duvarlarında ve hatta bina dış duvarlarında karo kaplama olarak her yere yayılmış ve gelenekselleşmişlerdir. (Resim:7-8)

Resim 8. Delft, Hollanda Porseleni
https://www.cnnturk.com/yazarlar/guncel/afife-selen-selcuk/mavi-beyaz-porselenin-adi-delft-blue-03-10-2020/Erişim Tarihi:11/03/2024.S:13:38

[3] http//www.seramiktürkiye.org>post>kültürbellek-by.Arslan, Nurdan, s.4

[4] Judith Miller, Miller's Field Guıde Porcelaın, 2014, s.35

[5]Prof.Dr. Afet İnan, İzmir iktisat Kongresi (17 Şubat-4 Mart 1923), Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1989, 2. Baskı, s.49

Resim 9. Delft, Hollanda Porseleni htts://www.cnnturk.com/yazarlar/guncel/afife-selen-selcuk/mavi-beyaz-porselenin-adi-delft-blue-03-10-2020/Erişim Tarihi:11/03/2024.S:13:38

Resim 10. htts://www.etsy.com/hk-en/listing/14552939/1730s-antique-english-delftware-tin?load_webview=1&bid=i-3gfA-cnOVi-SpmhjmqYS5TdWIO Erişim Tarihi:17/02/2024.S:14:00

Delft'teki bu gelişmeler o kadar başarılı olmuştur ki, sonunda Hollanda tüm Avrupa'nın porselen üreticisi olarak Çin'e porselen ihraç eder hale gelmişlerdir. Bu dönemde ortaya çıkan ürünlerin günümüzdeki tescilli markası 'Delft Blue' dur. Delft'te eskisi kadar çok atölye olmasa da mavi- beyaz porselen ürünler ülkenin milli tasarım motifi olarak öne çıkmakta ve devlet tarafından desteklenmektedir. Geçtiğimiz yıllarda dünyaca ünlü tasarımcılar ve markalar tarafından özellikle motifleri defalarca kullanılıp modernize edilen Delftware, sadece ürün tasarımcılarının değil, modacıların da ilham kaynağı olmuştur. (Resim:13) Hollandalı Marcel Wanders mavi beyaz akımının en iyi tasarımcılarındandır. Farklı markalar uzun bir süre geleneksel öğeleri güncel modern

formlarla birleştirdiği ürünler tasarlamışlardır. En az Hollanda kadar mavi -beyaz porselen meraklısı ülkeler ise Portekizliler ve Çek'lerdir. (Resim.14-15) Portekizliler kendi versiyonlarına "Azulejos" demişlerdi. Azulejos, kolaj sistemiyle bina dış cephelerine yapılan resimlerdir. Fransa'da porselen fabrikası Limoges porselen fabrikası adı altında 1771 yılında kurulmuştur. (Resim.11)

Resim 11. Sevres Porselen Fabrikası, 1872, Fransa, (www.Sevres porselenleri / Erişim Tarihi 21 Şubat 2024

Resim 12. Rosentall Porselen, 19.Yüzyıl, Almanya (www.Rosental Porselen tarihi, Erişim Tarihi 21 Şubat 2024

19. yüzyılda Ruslar 'Gzhel' adıyla kendilerine ait mavi -beyaz porselenleri üretmeye başlamışlardır. (Resim:12)

“İngiltere’de ise English Delftware adıyla anılan porselenler 1620 ile 1850 yılları arasında üretilmiştir.17. ve 18. yüzyıllarda Delftware porselen üretimi, tüm Avrupa’ya ihraç edilen ürünlerde çok önemli bir endüstridir.” [6] (Resim:13)

Resim 13 Lemoges Porseleni, Fransa, 18.yy. (Cooper, Emmanuel, S:168)

Resim 14. Gzhel Porselen.19.Yüzyıl
https://rssianlegacy.com/gzhel-porcelain-dekorative-samovar / Erişim Tarihi: 04.02.2024, S:13.50

[6] Wills, Geoffrey. English Pottery And Porcelaın. London: Doubleday Publishing, 1969, S:165

Resim 15. Portekiz, Mavi-Beyaz
www.fruugo.com.tr/mavi-ve-beyaz-porselen-vazo /Erişim Tarihi.04.03.2024, S.14.00

3. ENDÜSTRİ DEVRİMİ İLE BERABER PORSELENİN İNCELENMESİ

Endüstri devrimiyle başlayan teknolojik gelişmeler, insanlık tarih boyunca kullandığı tüm araç-gereç ihtiyaçlarının alanını ve boyutlarını değişime uğratmıştır. II. Endüstri Devrimi denilen süreç ile de canlı enerjinin yerine mekanik enerjinin geçmesinin yanı sıra, insan yaratıcılığında, karar verme yeteneği yerine alternatif sibernetik arayışlara gidilmiştir. 20. yüzyılda sibernetik ve otomasyon (siber-nasyon) insan beyninden çok daha hızlı ve çok daha hassas işleyen makinalar kurmaya olanak sağlamıştır. Bu gelişmeler hızla sürmekte ve nano olarak adlandırılan teknolojik çağa hızla yaklaşılmaktadır. İnterdisipliner bilim ve sanat bağlamında bunların düşünme ve uygulama alanları da sanatçının düşünme ve yaratma alanlarını etkileyerek teknolojiyi kullanma olanakları yaratmıştır.[7]

Sanat dünyası 17.yüzyılda endüstri devrimini endişeyle karşılamış, seri üretim zevksizliğini yeni yaklaşımları ile çözebileceklerini düşünmüşlerdir. Oysa günümüzde endüstri yaşamının klasik endüstriyalizmden post endüstriyalizme geçilme durumu, endüstri sonrası genç sanatçıların endüstriye modernist öncüllerinden çok farklı bir şekilde baktıkları anlamına gelmektedir.

İşlevselliği nedeniyle her dönemde var olan seramik objeler, endüstri devriminin yaşanması sonucunda malzeme çeşitliliği ve fabrikaların kurulmasıyla geri plana atılmıştır. Endüstri Devrimi ile birlikte klasik seramik üretiminin tekrarlanan yöntemlerine, durağanlığına ve makinanın seri üretimine karşı elde şekillendirme ve sanatsal üretim biçimine yönelik yeni hareketler başlamıştır.

Art and Crafts hareketi ardından da Bauhaus okuluyla sanat eğitimine yönelik atölye eksenli çağdaş eğitim müfredatları tüm Avrupa ülkelerinde uygulanmaya başlanmıştır. “Bauhaus Tasarım Okulu’nun içindeki seramik atölyeleri, kendine has bir

[7]Doç.Ateş Arcasoy, Seramik Teknolojisi, Güzel Sanatlar FakültesiSeramikAnasanat Dalı Yayınları, No.1, s.132

biçimde gelişerek diğer malzeme atölyeleri ile interdisipliner bir ilişki ile en sanatsal işler üreten departman olmuştur. Sanayide dahi soyut sanatçıların yer alması gerektiği bilinci ile endüstriyel uygulamalarda yeni, çağdaş tasarımların günlük hayatımıza girmesi sağlanmıştır. Ancak, seramik sanatında özgün arayışlar uzun süre Japonya'da kalan Bernard Leach'in kurmuş olduğu okul ile başlamıştır. Leach bu okulda Japonya'da öğrenmiş olduğu kaliteli seramik üretme tekniklerinin eğitimini vermiştir. Bu okulun öğrencileri olan Hans Cooper, Lucie Rie ve Ruth Duckworth soyut ve dışavurumcu çalışmalarıyla seramik sanatının temellerini atmışlardır."[8]

19. yüzyılda Balatlar kazısında gün yüzüne çıkarılan, porselen ürünlerde "söğüt ağacı motifi olarak isimlendirilen ve çeşitli transfer yöntemler ile porselen yüzeye aktarılan bu teknik willow-patern olarak bilinmektedir. Eski bir aşk hikayesinin anlatıldığı bu teknik günümüzde hala çağdaş seramik sanatçıları tarafından kullanılmaktadır.

3.1.Türkiye'de Porselen'in Tarihçesi ve Üretim Süreci

Batı tekniğinde ilk porselen üretimi Sultan Abdülmecit döneminde yapılmıştır (1839-1861). İstanbul'da Galata, Beykoz, Eyüp ve Balat çevresinde, dağınık halde bulunan küçük çini ve çömlek atölyelerinde üretilen porselen, fayanstan ileri gidememişti." Beykoz İncirli köyünde, 1845 yılında Tophane Nazırı Ahmet Fethi Paşa tarafından bir fabrika kurulmuşve porselen ve renkli fayans üretimi başlatılmıştır.İstanbul'daki ilk porselen fabrikasının bu atölye olduğu kabul edilmektedir. Beykoz fabrikasının ürünlerinden tutamaklı ve kapaklı sahanlar; iç ve dış zeminleri iri çiçek desenli, üzerleri turfanda sebze sembolleri tarzında ürünlerdi." [9]

1876-1909 yılları arasında Sultan II. Abdulhamid'in isteği ile sarayın ihtiyaçlarını karşılamak için Yıldız porselen Fabrikası kurulmuştur. Türk Porselen tarihi açısından, çiddi anlamda ilk üretimlerin yapıldığı bir dönemdir. Fabrikanın kuruluşunda

[8]N.Bayraktar, İstanbul Cam ve Porselenleri Yapı Kredi Bankası, İstanbul 1982, s.3
[9]H.Kocabaş Porselencilik Tarihi-Yeni Basımevi-Bursa-1941, s.27

gerekli olan ileri teknoloji, her türlü malzeme ve kalıp ilk olarak, Fransa'daki Sevres ve Limoges fabrikalarından getirilmiştir. (Resim:15-16)

Resim 16. Kalyoncu, Hülya, (2015), "Topkapı Palace Museum-Star Porcelains" Cinius Publications, April 2015, IBBN978-605323-192-9. Q:22, s:441

Resim 17. Kalyoncu, Hülya, (2015), "Topkapı Palace Museum-Star Porcelains" Cinius Publications, April 2015, IBBN978-605323-192-9. Q:22, s:132

Resim18. Yıldız Porselen Fabrikası, İznik Sır Altı Mavi-Beyaz, 1980-90, İstanbul, Türkiye, (1530)

Resim 19. Özel Koleksiyon, (Servet Yılmaz) Sümerbank Yıldız Porselen Vazo (1980-90)

Batı'dan örnek alınan sanayi kurumlarından birisi olan Yıldız Porselen Fabrikası da bu dönemin teknolojik ve sanatsal gelişim çizgisi içinde oldukça önemli bir yere sahip, Osmanlı ekonomik ve kültürel yaşamına ciddi anlamda ivme kazandıran öncü bir kuruluş olmuştur.

“1933 yılında Atatürk’ün yönergesi ile, Sümerbank ve Şişecam çatısı altında kurulan fabrikaların birçoğu seramik ve porselen fabrikaları olmuştur.1957’de yeniden açılan Sümerbank Yıldız Porselen Fabrikası,Yarımca Porselen Fabrikası, İstanbul Porselen fabrikalarının yanı sıra seramik hammadde rezervlerinin de bulunduğu Çanakkale, Bilecik Bozüyük gibi pek çok şehirlerde seramik fabrikaları kurulmuştur. (Resim:19-20-21)

Resim 20. SümerbankYarımcaPorselen, Safiye Başar, Eylül, 2019.
“Hakikat-i Ara’lamak Sergisi, Fotoğraf: Nurdan Arslan

Resim 21. SümerbankYarımcaPorselen
https://begüldan.com/urun/sumerbank-yarimca-porselen-mavi-gullu-takim-beg_3520/2436
Erişim Tarihi:21/02/2024, S:12:15

Resim 22. İstanbul porselen yemek takımı, 1970-80, Özel Koleksiyon

Tamamen yerli hammadde kaynakları kullanılarak üretime başlayan bu fabrikalar ile ülkenin %80 seramik ve porselen ihtiyacı karşılanmıştır. Diğer yandan, yüzyıllar boyunca Avrupa'da ve ülkemizde sarayın ve soyluların günlük hayatta kullandığı bir statü göstergesi olan porselen ürünler, bu süreçte her eve girecek, toplumun sofra eşyası olarak porselen ürünler ile tanışması ''Sümerbank Porselenleri'' ile olacaktır.[10]

1960 yılında yılda 3 bin 200 ton porselen üretimi kapasitesi ile üretime başlayan İstanbul Fabrikası üretimini 1993 yılına kadar sürdürür ve kapanır. Güzel Sanatlar Fakülteleri'nde okuyan öğrenciler için staj yapma imkânı sunan bu fabrikalar sayesinde, mezun olan çok sayıda tasarımcı, sanatçı ve mühendislere iş imkânı sağlamıştır.

Sümerbank Yarımca Porselen Fabrikası 1950'li yılların sonunda kurulmasına karar verilse de 1968 yılında üretime başlamıştır. Ülkenin seramik ihtiyacının yüzde 70'ini karşılaması düşüncesi ile 60 bin metre kare alana kurulan bu dev fabrikanın üretim bandında sofra eşyasından süs eşyaları, sağlık gereçlerine ve elektro porselene kadar pek çok ürün bulunmaktadır. Üretilen bu ürünler ülkenin hammadde kayakları kullanılarak kesintisiz 30 yıl üretime devam etmiş ve 1998'de özelleştirme sürecinde kapatılmıştır. (Resim:20-21)

3.2.Porselen Çeşitleri ve Kısaca Kullanım Alanları

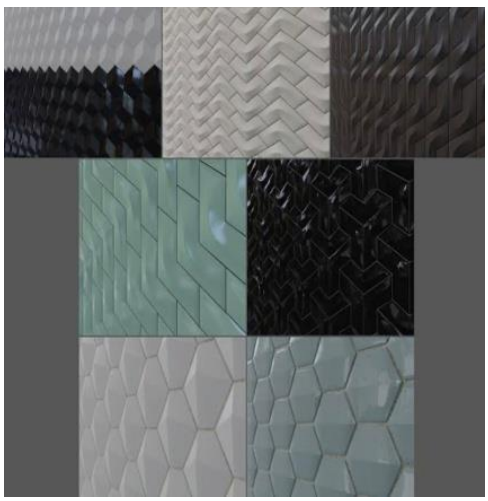
Porselenin icadıyla başlayan porselen üretimi endüstri devrimi ve seramik üretim teknolojisinin de gelişmesiyle çok önemli gelişmeler kaydetmiştir. Modern

[10]Arslan, Nurdan, s.8

yaşam alanlarımızın tasarım malzemesine dönüşen porselen, teknik özellikleri ile sofra eşyası, elektrik, elektronik uzay, uçak sanayi, sağlık gereçleri için malzemeye dönüşmekte ve birçoğu günümüz nano teknoloji yöntemiyle üretilmektedir. (Resim:22-23-24)

Resim 23. 3DPorselen Banyo Tasarımları3D Art Design, Erişim Tarihi.28 Şubat 2024, Saat 13.00

Resim 24. 3DPorselen Banyo Tasarımları3D Art Design, Erişim Tarihi.28 Şubat 2024, Saat 13.00

Resim 25.3DPorselen 3D Art Design,
Erişim Tarihi.28 Şubat 2024, Saat 13.00

Kullanım alanları kapsamında malzeme özelliklerine bağlı olarak birçok isimle anılan porselen genel olarak yumuşak ve sert porselen olarak hayatımıza girmiştir.

3.2.1. Yumuşak Porselen

Yumuşak porselenler ikiye ayrılır. Birincisi kemik porselen (Bone China)dır. Kemik porselen üretiminde %50 kemik külü kullanılmaktadır. İkincisi ise vitro porselendir. Bisküvi pişirim dereceleri 840-930 C° de, sır pişirimi ise, 1250-1325 C° de yapılmaktadır.

Çoğunlukla kap-kacak, teknik ve elektro porselen ürünler sert porselen grubunda yer alırlar. Bu ürünlerin pişme sıcaklıkları normal olarak 1400 C° dolayında bulunur.

3.2.2. Sert Porselen

Seramik ürünlerin en önemli ve değerlisi olan porselen, genelde gözeneksiz, ince, beyaz ve saydam kırığı ile tanımlanır. İki büyük grup altında incelenir. Sert porselen ve yumuşak porselen. Her iki grup porselen de Kaolin- Feldspat- Kuvartz üçlü sisteminin içinde yer alır. Sert porselen yumuşak porselene oranla kaolince zengin ve feldspatça fakir olup, daha yüksek sıcaklıkta pişer. Sert Porselen %50 Kaolinit, %25 kuvars ve %25 feldspat karışımından oluşur ve 900-950 C° bisküvi pişirimi

yapılır.1400-1450 C° de redüktif atmosferde sır pişirimi yapılır. En belirgin özellikleri; transparanlığı, bünye beyazlığıdır.[11]

3.2.3. Kemik Porseleni

İlk kez Spode tarafından 1794 yılında İngiltere'de üretilen ve "fosfat porseleni" olarak tanımlanan bu porselenin esas yapısını kemik külü oluşturur. Kemikler (genellikle sığır kemiği) yüksek ısıda kalsinasyon tekniği ile pişirilir ve öğütülür. Kemik porseleninin en büyük özelliği saydam oluşu ve beyazlığıdır.[12]

Kemik porseleninin şekillendirilmesinde kullanılan en büyük güçlük, özsüzlüğüdür. Çamura belirli bir özlülük kazandırmak amacı ile bentonit ve organik katkılardan yararlanılır.

3.2.4. Sırçalı Porselen

Çamurun yapısında, kaolin ve kuvartzdan başka, yapay bir madde olan sırça bulunur. Pişmiş kırığın görünümü bulanık ve sütlü beyaz saydamlıktadır.

3.2.5. Diş Porseleni

"Dental Porselen" olarak adlandırılan bu porselen türünde, çamurun yapısını büyük ölçüde feldspat oluşturup, yapıda kaolin ya da çok az, ya da hiç yer almaz. Bu nedenle diş porseleni çamuru, çok az akıcı bir sert porselen sırına benzetilebilmektedir.Diş porseleni çamuru çok az veya hiç özlü madde içermediğinden, pişirim süresi yaklaşık 20-30 dakikadır.[13]

---

[11]Türk Seramik Derneği 2000'li Yıllara Doğru Geleneksel Seramikler Teknolojisindeki Gelişmeler ve Gelecekten Beklentiler Sempozyumu Bildiriler Kitapçığı, s.26-27

[12]Türk Seramik Derneği 2000'li Yıllara Doğru Geleneksel Seramikler Teknolojisindeki Gelişmeler ve Gelecekten Beklentiler Sempozyumu Bildiriler Kitapçığı, s.26-27

[13]Ateş Arcaoy Doç. Ateş Arcasoy, Seramik Teknolojisi, Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Anasanat Dalı Yayınları, No.1, s.142-143-144

4. PORSELENİN ŞEKİLLENDİRME TEKNİKLERİNİN VE KULLANIM ALANLARININ İNCELENMESİ

Porselen şekillendirme teknikleri geçmişten günümüze serbest şekillendirme olarak fazla değişiklik göstermese de endüstriyel üretim ve fırın pişirim teknolojilerinin gelişmesiyle farklı şekillendirme yöntemlerini beraberinde getirmiştir.

Kalıp ile şekillendirme (döküm), tornada iç-dış model ile üretim yöntemi sıcak ve kuru pres ile şekillendirme yöntemi ve özel oksit seramik iletken ve yalıtkan izolatörler, uzay ve uçak sanayi için üretilen özel parçalar porselenin malzeme olarak uygulanabilirliği ile önemli bir gelişme kaydetmiştir. Ancak konumuzu içeren ve bir sanat malzemesi olarak ele alınan porselenin özgün sanat çalışmaları bağlamında ele alınması 1960 sonrası çağdaş sanat hareketleri bağlamında sanatçılar tarafından kullanılmaya başlanmıştır.

4.1.Torna Tekniği ve Serbest El ile Şekillendirme

El tornası ya da gelişmiş otomatik roller makinalarında şekillendirilir. Kullanım alanlarına ve üretim amacına göre şekillendirmeler bu makinalarda alçı kalıplar ile yapılmaktadır.

4.2.Döküm Tekniği ile Şekillendirme

Simetrik ya da asimetrik tüm porselen ürünlerin şekillendirilmesinde yaş çamur adı verilen dökün ile şekillendirme yapılmaktadır.

4.3.Basınçlı Döküm Tekniği ile Şekillendirme

Saniter seramik sanayinde kullanılan basınçlı döküm yöntemi özellikle kayık tabak, kare tabaklar ve tepsi gibi formların üretiminde kullanılır.

4.4.Yaş Pres Tekniği ile Şekillendirme

Özel alçıdan imal edilmiş, içine hava hortumları döşenmiş kalıplar kullanılır. Vakum preslerden çıkmış çamur üretilecek ürünün formuna yakın dilimler harfeler vasıtasıyla kesilerek hazırlanır ve alçı kalıbın üzerine yerleştirilerek, hidrolik presleme yoluyla şekil verilir.

4.5.İzostatik Pres Tekniği ile Şekillendirme

Bu yöntem porselen sofra eşyası sanayiinde ilk defa 1979 yılında Almanya'da kullanılmaya başlanmış olup geçen sürede büyük gelişmeler göstermiştir. Sofra eşyası yapımında kullanılmaktadır.

4.6.Enjeksiyon Tekniği ile Şekillendirme

Vakum presten çıkmış çamurla kapalı olmayan, yarı açık ve rölyefsiz kalıplar şeklidedir.

4.7.3D Tekniği ile Şekillendirme

Kil ile yapılan 3B baskı, Dünya'da ve ülkemizde pek çok tasarımcı ve sanatçı tarafından kullanılmaktadır. Porselen ile basılan ürünler oda sıcaklığında katılaşırlar ve herhangi bir çökme gibi düşme problemi yaşatmazlar. LDM prosesi ile kil gibi sıvı yoğun malzemeler koyduğumuzda, geometriler, çökmeler ve kurumaya bağlı olarak bazı sınırlamalar vardır. Tüm bu durumlarda, 3B makinaların endüstride üretilen malzemenin sonucu olarak kabul edilebilir sonuçlar elde etmek için temel bir rolü vardır.

5. SANAT MALZEMESİ OLARAK PORSELEN

5.1.Porselenin Çağdaş Sanat Malzemesi Olarak Özellikleri ve Kullanımı

Neolitik dönemden itibaren, kilin malzeme olarak plastik ifade dili yüzyıllar boyunca etkili olmuştur. 20.yüzyılın ikinci yarısında çağdaş sanat malzemesi olarak ve tümüyle işlevinden soyutlanarak kullanılan kilin plastiklik özelliği sanatçının ifade diline dönüşmüştür.

Malzemeye dayalı tüm sanatlarda olduğu gibi seramik grubunda yer alan porselende, malzeme olarak özelliklerinden dolayı sanatçıların ilgisini çekmiştir. Bu eğilim sanatçıya porselen çamuru ile yeni deneyimleme olanakları sağlamış, günümüz çağdaş seramik sanatında, bir sanat nesnesi ve ifade aracı olarak yerini alabilmesinin önünü açmıştır.

"Sanat ise eylem olarak insan varlığı kadar eski bir etkinliktir. Varlığın biçim olarak kendini nesnelleştirmesi eylemidir. İnsanoğlunun tarihi kadar eski olan pişmiş toprağı geçmişten günümüze önemli ve değerli kılan şey ise en ilkel kullanımından günümüze değin her alanda varlığını sürdüren bir malzeme olmasıyla ilgilidir. Yani kilin tüm bunlara cevap verebilmesiyle ilgilidir."[14]

Sanatçının duygularını aktarmada farklı malzemeler kullanması aynı zamanda ifadeyi özgür kılmaya olan katkısı ile yeni hareketlere öncü olması şeklinde değerlendirilmelidir. Porselen yüzeylerine uygulanan resimler ve boyaların yüzeylerde bıraktığı izler pek çok ressamın ilgisini çekmiş ve porseleni resimlerinde kullanmışlardır. Empresyonist yönelimde resimlerin ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

Yaratıcılık, kullanılan malzeme yoluyla anlatımın birtakım kavramları ortaya çıkardığını, bu kavramların benzetme ve iğretileme yoluyla elde edilmiş şiir değerleri bulunabileceğini, yaratıcılıkta sanat nesnesi olarak beliren mecazi ya da şiirsel kavramların, yaşantı ve deneysellik üzerinden yaratıcılığı etkilediği gerçeği ile

[14] N. Arslan, İdil Sanat Dergisi, 2018, sayı 7, konu 51, DOI, 107816/idil-07-51-01, s.1434

karşılaşırız. Bu durum aynı zamanda biçim ve içeriğin oluşturduğu sanat nesnesinin hikayesinin sanatçı tarafından ortaya çıkış hikayesidir.

5.2.Porselenin Sanat Malzemesi Olarak İncelenmesi

Modern yaşam ve gelişen teknolojinin değişimi başta Avrupa olmak üzere, Amerika ve diğer kıtalarda sanatın tüm alanlarını etkilemiştir. Bu süreci etkileyen en önemli faktör, Funk ve Postmodern sanat akımları olmuştur. Bugün tüm sanat dallarında olduğu gibi malzeme olarak porselen kilin plastikliği, saydamlığı ve ifade dili çağdaş seramik sanatının gelişmesine önemli ivme kazandırmıştır.

"1969 yılı sonrasında Funk Sanatı ile güncel ve sanatsal bir dil yakalayan seramik sanatı, postmodern sürece dâhil olmuştur. Tarih sahnesinde en eski dönemlerden beri rol oynayan seramik sanatının modern sanattan postmoderne geçerken eklektik bir yapıya sahip olmasından dolayı, malzeme kullanımı, biçim, renk ve değer olarak oldukça yoğun ve özgün bir üslup kazanmıştır"[15]

Picasso, Matisse, Miro ve Chagall gibi sanatçılar, seramiğin geleneksel işlevci ve dekoratif üretim mantığının dışına çıkarak, seramik malzemenin bireysel, estetik, biçimsel ve düşünsel yorumlarını ortaya koymuşlardır. Malzemenin sağladığı ifade imkanlarını görmüş ve Modern Seramik sanatı örnekleri ile seramiğin bu ayrıcalıklarını göstermişlerdir. Bu anlayış plastik sanat olarak modern düşünce ile biçimlenirken yeni anlatım diline kavuşmuş ve seramik artık sanatsal bir ifade aracı olmuştur. (Resim.26-27-28-29)

[15]Saydan, Yeliz (2009)Postmodernizmin Seramik Sanatına Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, ÇOMU-Bab Proje no:11/209, Çanakkale

Resim 26.:htts://tr.pinterest.com/pin/picassos-pottery-studio-t-blog-322077822708853
Erişim Tarihi:11/03/2024.S:13:20

Resim 27:htts://www.evrensel.net/haber/101006/mironun-seramikleri/
Erişim Tarihi:12/04/2023.S:12:20

Resim 28.:htts://www.flickr.com/photos/4177562@N02/2269864681
Erişim Tarihi:11/03/2024.S:13:20

Resim 29. https://shop.the jelish museum.org/chagall-bowl-by bernardaud
Erişim Tarihi.18/03/2024, S:15.30

Postmodern porselen seramiklerde biçim, renk anlayışı klasik ve modern dönemden oldukça farklıdır. “Klasik dönemlerden beri süregelen uyum kavramı ve modernist anlayış postmodernizm ile birlikte yerini uyumsuz uyum ya da ters uyuma bırakmıştır.

Postmodern sürecin içerisinde önemli eğilimlerden biri olan kavramsal sanat, seramik sanatını etkilemesi açısından, renk ve biçim anlayışının farklılık göstermesine sebep olmuştur. 1960’lı yıllardan itibaren Seramik sanatçıların porselene kattıkları kavramsal yorumlarla birlikle seramik sanat anlayışı geleneksel ya da işlevsel çömlek anlayışından farklı bir boyuta yönelmiştir. Sanat; tarihsel süreç içerisinde geleneksel anlatım araçlarını ve standart yorumlarını terk ederek günümüz anlayışında kendine özgür bir anlatım diline ulaşmıştır.

Bilgi verme, performans, belgelendirme sınıflandırmasında seramik sanatındaki eserlere baktığımızda kilin fiziksel özelliklerinin (plastik olma, dayanıklılık vs.) ön planda olduğu görülmektedir.

Bugün seramik sanatı çağın koşullarıyla ve düşünce yapısıyla yeniden biçimlenmekte ve plastik sanatlar içinde kendi kimliğini kazanmaktadır. Modernizmin içerisindeki ve sonrasındaki oluşumların seramik sanatına etkisi çok büyük olmuştur. Seramik sanatının belli bir dönemden sonra işlevselliği yanında artistik anlatımının da önem kazanması, bulunduğu dönemin sanatsal düşüncesine uyma çabası yüzündendir. Tüm bu etkileşimler sonucunda seramik, fonksiyonel amaçla üretiminin yanı sıra, günümüzde kendi alanında bir eğilim haline gelen figüratif heykel anlayışı için önemli bir malzeme olmuştur.

Sanatın her döneminde yapılan ve vazgeçilmez olan, figüratif heykeller çağımızın da önemli sanatsal unsurlarından biridir. İlk çağlardan bu yana farklı amaçlarla üretilen figüratif heykeller artık yeni bir anlayışın temsilcileridir ve bambaşka bir konumdadır. Bu heykeller modern sanatın getirdiği birikimler çerçevesinde farklı bir boyut kazanarak sanat nesnesi konumuna gelmişler, farklı biçimsel arayışlarla çeşitlilik kazanmışlardır.

5.3.Porseleni Sanat Malzemesi Olarak Kullanan Sanatçılar

Seramik sanatının diğer disiplinlerle olan bağlantısı, seramiğin malzeme olarak plastik ifade dili ile anlatılabilir. Neolitik döneminden günümüze kadar onu kullanım eşyasının yanı sıra sanat nesnesi olarak önemli kılan şey ise bu plastik ifade dilidir.Bir seramik malzemesi olan porselenin farklı çalışma ve şekillendirme tekniklerine olanak sağlaması onun 1960 sonrası sanat ve tasarım alanında birçok sanatçı ve tasarımcı tarafından tercih edilmesine neden olmuştur. Seramik kilinden farklı üretim ve pişirme derecesine sahip olan porselen; ışık geçirgenliği, beyaz pişebilme özelliği ve dokusal tüm uygulamalara sağladığı olanaklar bağlamında birçok sanatçının ilgisini çekmiştir. Günümüz çağdaş seramik sanatçıları tarafından sanatsal üretim malzemesi olarak da porselen kili kullanılmaktadır. Porselenin saydamlığından ve beyaz renginden olduğu gibi yararlanan sanatçılar hafif renk tuşeleri ve yaldızlarla eserlerine hareket katmaktadırlar. Tasarımlarında günlük kullanım eşyalarından ve doğal unsurlardan esintiler görmek de mümkündür.

5.3.1. Michael Fujita

Michael Fujita'nın eserleri, günlük yaşam deneyimleri üzerine odaklanmaktadır. Renk çeşitliliği ve minyatür görünümlü formları adeta bir yapının merdivenleri gibi inşa edilmektedir. Çeşitli renk ve formlarda kullandığı porselen killeri kimi zaman bir yapının merdiveni kimi zaman kalp formunda kimi zaman ise üst üste bir oyun alanındaki toplar gibi karşımıza çıkmaktadır. (Resim:30-31)

Resim 30. http://michaelfujita.com.Erişim Tarihi10.04.2023, s:10.20

Resim 31.. http://michaelfujita.com.Erişim Tarihi10.04.2023, s:10.20

5.3.2. Ai Weiwei

Aktivist bir sanatçı olan Ai Weiwei, eserlerinde, toplumsal kimlik ve geçmiş yaşantısı hakkındaki kesitlerden izler taşımaktadır. Seramiğin geleneksel yöntemlerin ve desenlerini kullanarak çağdaş formlar yaratma ve siyasi fikirleri dile getirme imkânı sunmuştur. Sanatçının en önemli yerleştirmelerinden olan "Ay Çekirdekleri" elde

şekillendirilip, boyananmış 100 milyon porselen ay çekirdeğinden oluşmaktadır. Eserlerinde hem Çin el sanatları geleneğine hem de Batı sanat tarihinden referanslara yer veren sanatçı porselen malzemesi ile değer kavramını ve toplumsal, siyasi, politik tüm yapılara eleştirel bir yapıda bakmayı önerir. Porselen ay çekirdeklerini o yörede yaşayan halk ile üreterek sanatsal bir yerleştirme ortaya koymuştur. Sanatçı eserlerinde porselen konusundaki geleneksel yaklaşımı kullanarak 'Çin Malı' algısını ve emek konusunu gündeme getirmiştir. Ai Weiwei aynı zamanda siyasi ve politik bir görüşleri bugünün dünyasındaki olayları da eserlerine yansıttığı görülmektedir. Resim:32-33

Resim 32. www.tate.org.uk.Erişim Tarihi:13/01/2022, s:17.12

Resim 33. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/636884.Erişim Tarihi:03/02/2021.S:09.35

5.3.3. Michelle Taylor

İngiliz sanatçı Michelle Taylor; Vintage Çin porselen ürünlerinin yüzeylerinin bazı yerlerini kırıp çıkartarak parçalara ayırmakta ve kırdığı yerlerde oluşan boşluklara kullanacağı yeni deseni tekstil üzerine nakışlayarak, yeniden yapılandırmaktadır.

Sanatçı duygusal anılarını ortaya koyan ve onları yeniden inşa edilmesinin bir yolu olarak Çin'in kırılgan porselen parçalarını kullanır.

Taylor; nesnelerin ve onların bağlantılarını, porselen ve tekstili birleştirmekte ve geçmişe bugünün penceresinden bakabilmenin yollarını porselen ve geleneksel tekstil malzemesini birlikte kullanarak aramaktadır. (Resim:34-35)

Resim 34. https://www.michaeltaylorceramics.com/Erişim Tarihi:07/05/2023.S:18.22

Resim 35. https://www.michaeltaylorceramics.com/Erişim Tarihi:07/05/2023.S:18.22

5.3.4. Rachel Boxnboim

İsrailli sanatçı Rachel Boxnhoim'in eserleri çay takımları üzerine odaklanmaktadır. Yüzeyleri baskı tekniği ile şekillendirip yeni bir çay takımı oluşturmaktadır. Eserlerinde farklı renk değerleri kullanan sanatçı çaydanlık ve bardakları çoğu zaman büzgü gibi şekillendirmektedir. (Resim:36-37)

Resim 36 www.dezeen.com/2011/07/211/alice-by-rachel/boxnboim ErişimTarihi:09/1272023

Resim 37. www.dezeen.com/2011/07/211/alice-by-rachel/boxnboim

5.3.5. Lauren Nauman

Londra'da yaşayan Amerikalı sanatçı Lauren Nauman çalışmalarında, özellikle siyah ve beyaz renk tonlarını kullanarak eserlerini üretmiştir.Deneysel bir yaklaşım ile kili kullanan sanatçının çalışmaları Sanatçının "Changed/ Değiştirilen" eserinde telle sarılmış gibi duran nesnelere göndermede bulunmaktadır.Eserinde iki renk kullanan sanatçı, şeffaf parlak yüzey kullanarak siyah ve beyazın zıtlıklarından yaralanmış,gölgelerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. (Resim:38-39)

Resim 38. http://www.laurennauman.com
Erişim Tarihi:17/12/2021.S:17.05

Resim 39. http://www.laurennauman.com
Erişim Tarihi:17/12/2021.S:17.05

5.3.6. Lara Scobie

Lara Scobie, formların yüzeylerine uyguladığı çizgileri hacim ile bütünleştirilerek yüzey alanlarında renk ve doku ile birlikte alan ve desen dengesini gerçekleştirmiştir. Eserlerinde, yön ve biçim, yokluk ve varlık arasındaki denge oluşturduğu gözlemlenmektedir. (Resim:40-41)

Resim 40. https://www.larascobie-ceramics.com
Erişim Tarihi:19/12/2021.S:13.20

Resim 41. https://www.larascobie-ceramics.com
Erişim Tarihi:19/12/2021.S:13.20

5.3.7. Silke Decker

Sanatçı, tellerle şekil alan üretim sürecine benzer bir dille nesneleri boşluk ve sarmallık üzerinden kuran bir diğer sanatçı Alman tasarımcı ve seramikçi Silke Decker'dır. Sanatçının ahşap çubuklara sarılan ipleri, alçı bir model içine yerleşir ve form porselen döküm çamuru içine daldırılarak ardından yavaş bir şekilde şekillendirilir. Pişen porselen içindeki çubuklar tamamen yanarak; kalan porselen ana formu oluşturmaktadır. (Resim:42-43)

Resim 42. https://wwwsilkedecker.de
Erisim Tarihi: 22/12/2022.S:16.15

Resim 43.https://wwwsilkedecker.de
Erisim Tarihi: 22/12/2022.S:16.15

5.3.8. Seo Yeon Park

Koreli sanatçı Seo-Yeon Park'ın çalışmaları ise renk ve formun yalınlığını üzerine kurulurken; doğaya atıflarla yüklü olduğu görülmektedir. Açmakta olan bir çiçeğin dallarına gönderme yapan kıvrımlı hatlardan oluşan tasarımları ve içi içe geçişlerle oluşturduğu formları, ritim tekrarı üzerine dayanmaktadır. (Resim:44-45)

Resim 44. https://cfilenline.org/design-sensuous-seo-yeon-oark-okeeffe-inspired-bowls
Erişim Tarihi:22/12/2021

Resim 45. https://cfilenline.org/design-sensuous-seo-yeon-oark-okeeffe-inspired-bowls
Erişim Tarihi:22/12/2021

5.3.9. Laszlo Fekete

Porseleni tüm teknik özellikleri ile kullanan sanatçı, antik dönemden günümüze ışınlanan görsel bir etki yaratmaktadır. Sanat tarihine, masallardaki anlatımlardan beslenen bir yapıda oluşan porselenler sanki masalsı bir karakterin günümüzde anlam bulmuş hali gibidir. Geçmişi bugünün penceresinden, güncel dokunuşlarla seramik sanatında buluşturan sanatçı, zamanlar arası bir geçiş yasatmaya çalışır. (Resim:46-47)

Resim 46. http://www.museum.hu/exhibition/14044/Laszlo_Fekete_Clay_Statues
Erişim Tarihi:04/03/2024.S:15:15

Resim 47. http://www.museum.hu/exhibition/14044/Laszlo_Fekete_Clay_Statues
Erişim Tarihi:04/03/2024.S:15:15

5.3.10. Simon Zsolt Jozsef

Macar sanatçı Simon Zsolt Jozsef eserlerinde porselenin inceliğini ve saydam özelliğini de kullanarak hareketli bir görünüm oluşmasını sağlamaktadır. Yüzeyler tamamen derin ve hareketli dokulardan oluşmaktadır. (Resim:48-49)

Resim 48. https://nomisart.carbonmade.com/Erişim Tarihi:25/112/2023.S:13:15

Resim 49. https://nomisart.carbonmade.com/Erişim Tarihi:25/112/2023.S:13:15

5.3.11. Mehmet Tüzüm Kızılcan

Sanatçı eserlerini çoğu zaman porselenin ışık geçirgenliği kullanarak haraketli doğal formlar oluşturarak gerçekleştiriyor.Aşağıda yer alan çalışmalarının ilkinde cam ile birlikte kullandığı porselen eserlerinin ritmik,havada asılı gibi duran formları son derece etkilidir.Yapmış olduğu her iki enstalasyonda da heykele dönüşen formlarında porselenin şeffaflığının yanı sıra ışığı da bir ahenk oluşturması için kullandığı görülmektedir. (Resim: 50-51)

Resim 50. https://www.galeri-a.com.tr/index.php/2016/02/18/075-mehmet-tuzum-kızılcan-sergisi Erişim Tarihi:06/03/2023.S:17:20

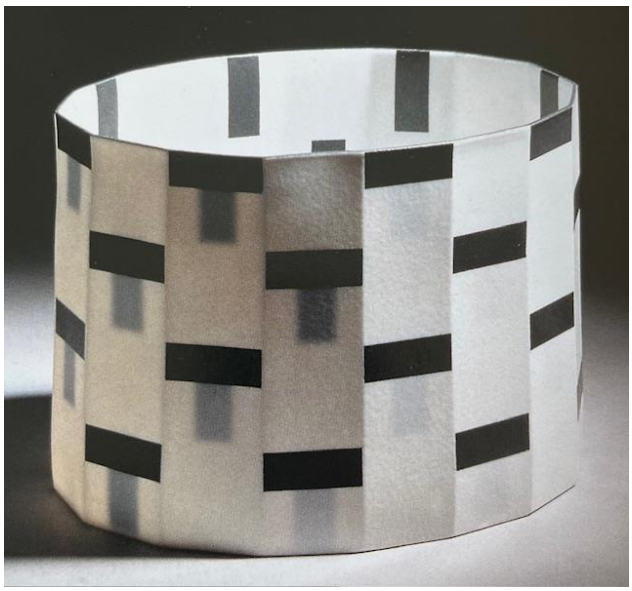
Resim 51. https://www.galeri-a.com.tr/index.php/2016/02/18/075-mehmet-tuzum-kızılcan-sergisi/Erişim Tarihi:06/03/2023.s:17:20

5.3.12. Bodil Manz

Bodil Manz'ın eserlerinde, porselenin ışık geçirgenliğini kullanarak döküm yöntemi ile gerçekleştirdiği geometrik eserleri ama aynı zamanda soyut formları slip (döküm tekniği) tekniği ile gerçekleştirdiğini görebiliriz. Yine Geometrik olarak form üzerine yaptığı fırça desenleri ile izleyiciye estetik deneyimler sunmaktadır. (Resim:52-53)

Resim 52. Porselen Döküm-New Ceramics/1 Temmuz 2016/03/03/2024.S:15:24

Resim 53. Porselen Döküm-New Ceramics/1 Temmuz 2016/03/03/2024.S:15:24

5.3.13. Naoki Kato

Sanatçı, eserlerini ince çizgili ve detaylı olarak gerçekleştirmektedir. "Nature Work" serisindeki çalışmaları, oldukça yoğun derecede ince çizgiler ve inceliklerle yaptığı görülüyor. Sanatçı, hassas tasarımları ile modern porselen heykel tekniklerine yeni bir bakış açısı sunmaktadır. (Resim: 54-55-56)

Resim 54. https://www.naokikato.com/Erişim Tarihi:16/03/2024, S:22:10

Resim 55. https://www.naokikato.com / Erişim Tarihi:16/03/2024, S:22:10

Resim 56. https://www.naokikato.com/Erişim Tarihi:16/03/2024, S:22:10

5.3.14. Emre Can

Emre Can, seramik şekillendirme aracı olarak üç boyutlu bir yazıcı kullanmaktadır. Eserlerinde doğadan referans aldığı gözlenen sanatçı, dijital medya üzerinden organik formlar elde etmeye çalışmaktadır. Sanatçının amacı yapay formları bir makineden farklı dokunuşlara sahip organik bir yapıya dönüştürmek, yapay ve organik arasındaki karşıtlığı yakalamak ve bir makine tarafından üretilen seramik yapıların yeni formları ortaya çıkarmak için deforme etmektir. Bir yapının iç alanlarından faydalanmak için tasarım yaparken, dijital ortamda yarattığı formları geleneksel şekillendirme yöntemleriyle birleştiriyor. Eserlerinde her öğeyi oluşturan ve bu öğeyi canlı tutan bir iskeletin var olduğu görülmektedir. (Resim:57-58)

Resim57.https://www.emrecanceramic.com / Erişim Tarihi: 17/12/2022.s:17:30

Resim 58. https://www.emrecanceramic.com / Erişim Tarihi: 17/12/2022.s:17:30

5.3.15. Anja Lubach

Anja Lubach eserlerinde, porselenin pürüzsüz, yarı saydam ve saf malzeme özelliklerini kullanmaktadır. Sanatçı çalışmalarında figüratif detaylar, dini figürler, insan vücudu ve farklı dokulara yer vermektedir. Dokuları izleyici tarafından kişisel hafızaya ve hayal gücüne bağlı olarak kendi anlatılarını yaratacak özelliktedir. (Resim:59-60)

Resim 59. https://anjalubach/Erişim Tarihi:25/03/2020.S:14:30

Resim60. https://anjalubach/Erişim Tarihi:25/03/2020.S:14:30

5.3.16. Barbara Hast

Barbara Hast çalışmalarında, zamanı durdurma eğilimi taşırken; süreç içerisinde ortaya çıkan metamorfozları kullanmaktadır. Hast, eserlerinde çoğunlukla bitki ve meyvelerin doğal dokusunu kullanmaktadır. Barbara Hast'ın objeleri çok çeşitli mesajlar içermekte ve görünmez kökleri ve dokunaçları ile zamanın ve tarihin her yönüne uzanmaktadır. (Resim:61-62)

Resim61.https:/hexagonclssicdesign.com/artist-barbara-hast/Erişim Tarihi:12/04/2022.S:23:15

Resim 62. https:/hexagonclssicdesign.com/artist-barbara-hast/Erişim Tarihi:12/04/2022.S:23:15

5.3.17. Curtis Benzle

Curtis Benzle, porselenin dokunsal büyüsünden, aydınlık ve saydamlık özelliği vurgulayacak bir üretim sürecini önemsemektedir. Sanatçı çalışmalarında rengi, porselen kilin içine doğrudan dahil ederek, malzemeyi iki ve üç boyutlu ifade biçimi olarak kullanmaktadır. Eserlerinde ışığı doğrudan porselenin yarı saydamlığına dahil ederek, çalışmalarında iç ışığı ve gölgeyi de kontrol ettiğini görülebilmektedir. (Resim:63-64)

Resim 63. Masters Porcelain, Curated by Richard Buckett 26-27: sayfa:142-143

Resim64. Masters Porcelain, Curated by Richard Buckett 26-27: sayfa:142-143

5.3.18. Angela Verdon

Sanatçının, şekillendirdiği yalın formların yüzeyine renkli pigmentler ile dekorlar yaptığı görülmekte ve formların yalın hali kullandığı ahenkli renkler ile bir bütünlük oluşturmaktadır. (Resim:65-66)

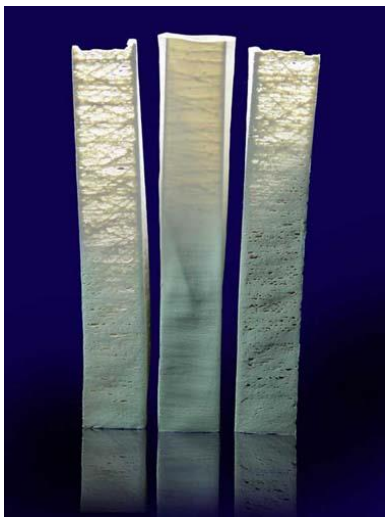
Resim 65. The Potter’s Manual, Kenneth Clark, 1983, S:152

Resim 66. The Potter’s Manual, Kenneth Clark, 1983, S:152

5.3.19. Jeroen Bechtold

Sanatçı eserlerini; soyut ile somutu birleştirerek ve porselenin ışık geçirgen şeffaflığını kullanarak gerçekleştirmektedir. Eserlerinde dinamik bir görünüm elde etmektedir.
(Resim:67-68)

Resim67 https:/www.jeroenbechtold.nl/Erişim Tarihi:22/12/2021.S:12:15

Resim 68. https:/www.jeroenbechtold.nl/Erişim Tarihi:22/12/2021.S:12:15

5.3.20. Nurdan Yılmaz Arslan

Sanatçının kavramsal anlamda ürettiği bazı porselen eserleri, 1995 yılında Balkanlar'da Saraybosna'da yapılan katliamlar ile ilgili çalışmadır. ''Geçmişten Günümüze Masallar'' serisinin ilkini oluşturan çalışması insan hakları evrensel beyannamesinin orijinal madde ve metinlerini içerir. Malzeme olarak Porselen'i tercih etmesinin nedeni hayatın tüm kırılganlıklarına dair ilişkili olması, kırılsa dahi kalıcı olması ve geleceğe mesaj vermesidir.

Sanatçı "Gönderilememiş Mektuplar" isimli porselen çalışması ile günümüzde kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddeti yarım kalmış hayatlar bağlamında ele almıştır. "Hayata Tutunmak" isimli serisinde ise 21.yüzyılda devam eden savaşları ve göçleri çocuk bedeni üzerinden sorgulamaktadır. Onların gerçek trajik hikayesini oyun hallerini kurgulayarak anlatmaktadır. (Resim:69-70-71)

Resim69. Gönderilmemiş Mektuplar", 2019

Resim 70. "Geriye Kalan", 2020

Resim71. "Hayata Tutunmak", 2020

5.3.21. Ömür Tokgöz

Sanatçı, eserlerini porselenin ışık geçirgenliği özelliğinden yararlanarak üretmiştir. Çoğunlukla alçıya döküm tekniğini kullanarak ve formlarının yüzeylerinde açık mavi pigment kullanarak İstanbul siluetleri ile dekore ederek yer vermektedir. Bazı çalışmalarında ise hareketli yüzeyler oluşturan formlar kendi içinde kırılgan ve naif ahenkler oluşturmaktadır. (Resim:72-73)

Resim 72. htts:/www.omurtokgoz.com/turkce/Erişim Tarihi:21/01/2023.S:19:20

Resim73. htts:/www.omurtokgoz.com/turkce / Erişim Tarihi:21/01/2023.S:19:20

5.3.22. Monika Patuszynska

Sanatçı eserlerinde, geleneksel ve modern şekillendirme tekniklerini bir arada kullanmaktadır. Sanatçı bazı çalışmalarında fabrikalardan topladığı atık alçı kalıplarını kullanarak yüzeylere hareketli görünümler sağlamaktadır. (Resim:74-75)

Resim 74. htts://www.ceramicsnow.org/monikapatuszynska / Erişim Tarihi:26/07/2023.S:12:30

Resim 75. htts://www.ceramicsnow.org/monikapatuszynska / Erişim Tarihi:26/07/2023.S:12:30

5.3.23. Liang Wanying

Sanatçı çalışmalarında; halk folklorunu, edebiyatını ve efsaneleri referans almaktadır. Eserlerinde yer verdiği canavarlar, çiçekler ve iskeletlerde endüstriyel öğelerin fantastik görüntüleri kil malzemesi ile buluşmaktadır. Eserlerin beyaz rengi ve biçimi ile sakinleştirici bir görüntü yaratmaktadır. Aynı zamanda çalışmalarında farklı kültürlerin kaos ve karmaşıklığını yansıtmaktadır. (Resim:76-77)

Resim 76. https:/www.tig-ying.com/artists/36-liang-wanying/overview / Erişim Tarihi:25/04/2922.S:22:20

Resim77. https:/www.tig-ying.com/artists/36-liang-wanying/overview / Erişim Tarihi:25/04/2922.S:22:20

5.3.24. Babs Haenen

Hollandalı seramik sanatçısı Babs Haene; çalışmalarında organik öğeleri kullanarak hareketli yüzeyler oluşturmaktadır. Formlarında mavimsi beyaz sır kullanmaktadır.
(Resim:78-79)

Resim 78. htts:/www.babshaenen.com/Erişim Tarihi:21/01/2022.S:22:30

Resim79. htts:/wwwbabshaenen.com/Erişim Tarihi:21/01/2022.S:22:30

5.3.25. İrfan Aydın

Sanatçı ‘Apollon Smintheus’ tapınağını, çalışmalarının kaynağı olarak görmekte ve kendi deyişiyle tapınağın mimarı Hermogenes’ten altın oranı öğrendiğini dile getirerek, Skopas’ın heykeline göndermeler yapmaktadır. (Resim80-81)

Resim 80. https://www.murekkephaber.com/irfan-aydinin-apollon-ile-faresi-d-art-gallery-de/1426 Erişim Tarihi:11/03/2024.S:12:20

Resim81. https://www.murekkephaber.com/irfan-aydinin-apollon-ile-faresi-d-art-gallery-de/1426 Erişim Tarihi:11/03/2024.S:12:20

5.3.26. Françoise Joris

Sanatçı eserlerinde saydamlığı ve inceliği nedeniyle porseleni kullanmaktadır. Sanatçı doğadan etkilenerek gerçekleştirdiği organik formlarda zaman zaman kili renklendirerek kullanmıştır. Kil içerisine kağıt ve tekstil lifleri ekleyerek porselene esneklik sağlamaktadır. (Resim:82-83)

Resim 82. htts:/www.ceramicsnow.org/francoisejoris / Erişim Tarihi:04/03/2022 S:23:30

Resim 83. htts:/www.ceramicsnow.org/francoisejoris / Erişim Tarihi:04/03/2022 S:23:30

5.3.27. Hamiye Çolakoğlu

Seramik sanatçısı Hamiye Çolakoğlu'nun izalatör porseleni kullanarak gerçekleştirdiği üç boyutlu kavramsal eserlerini içeren "Bombalar Çiçek Açmalı" seramik sergisi (1992),çağdaş seramik sanatını sanatçının özgün çalışmaları ile ortaya koyar.Savaşa gönderme yaptığı ve porselen kili kullanarak gerçekleştirdiği seramik bombalar,çok iyi analiz edilerek,porselenin soğuk etkisini verilmek istenen mesaj ile buluşturmuştur.

Resim 84: tr.m.wikipedia.org/ Erişim Tarihi:31/06/2024 S:17:20

6. KİŞİSEL UYGULAMALAR VE YORUMLAR

Seramik üzerine üretim gösteren sanatçılar, kendi sanat pratiklerini oluştururken, seramiğin teknik ve estetik yaratıcı plastik deneyselliğini de kullanmaktadır. Benimde bu süreçte porselen grubuna giren izalatör porselen kili kullanmamın nedeni yüksek derecede pişiyor olması ve dayanıklılığı idi. Porselen tanımı ile şeffaf,camsı beyaz pişme özelliğine sahip seramik ürün gibi anılsa da, bileşim olarak yüksek sıcaklıkta pişen özelliği ile renkli ve mat bünyeleri de içeren, sağlık gereçleri, sofra eşyası ve kullanım alanı oldukça geniş teknik porselen gibi ürünleri de içermektedir.

Bu süreç içerisinde porselen kili ile yaptığım şekillendirmeler, soyut ve somut biçimsel arayışlar malzeme olarak tüm özellikleri ile yeni deneyimleme olanakları sağlamıştır. Bunlar; çizgi, nokta oran-orantı, doluluk ve boşluk, renk, yön, armoni, ritim, tekstür ve strüktür gibi somut ve soyut içerikleri ile malzemenin plastik özelliğinden yararlandığım yeni deneyimleme olanakları sundu. Diğer taraftan porselenin malzeme olarak üretim teknolojisine yönelik özellikleri ve kullanım alanları doku öğesine farklı yaklaşımlar getirebiliyor ve plastik bir malzeme olarak sanatçının ifade diline dönüşebiliyor. Biz seramik sanatçılarını şaşırtan bu süreç de kilin plastik dili olsa gerek.

Ritim ve zıtlıkların buluştuğu doğada tüm sistem birbirinin parçası olarak ve yan yana gelerek matematiksel bir düzen oluştururlar. İnsanoğluna ilham kaynağı olan doğa, yüzyıllardır sanatın da ilham kaynağı olmuştur.Seramik üretimi noktasında doğadaki ilişkilerden, zıtlıklardan referanslar almaktayım ve her birimde matematiksel bir denge olduğunu düşünmekteyim. Uzakdoğu'da özellikle sanatta doku terimi Japon sanatında sanatın özünü ve ruhunu temsil ettiğine inanılan ve tasvir edilen doğa manzaralarını günlük yaşamın şiirsel anlatımında bulabiliriz. Çünkü Japon kültüründe sanatın sadece görsel olarak değil aynı zamanda ruhsal ve duygusal bir boyuta sahip olduğu düşünülür. Bu nedenle sanatta doku kavramı, sanat eserlerinin derinliği ve ruhsal anlamı hakkında konuşulurken sıkça kullanılan bir terimdir. Bu terim genellikle bir sanat eserinin veya sanatın derinliğini, içeriğini veya duygusal etkisini ifade etmek için kullanılır.

Sanatta doku, bir eserin derinliği, dokusu ve karakterini ifade eder. Bu terim, bir eserin içerdiği duygu, anlam veya estetik değerleri ifade etmek için kullanılır. Sanatta doku, izleyiciye veya gözlemciye eserin daha derin katmanlarını keşfetme ve anlama fırsatı sağlar. Bu terim, sanat eserlerinin içsel zenginliğini ve karmaşıklığını vurgulamak için de sıklıkla kullanılır.

Mimari yapılara ve formlara referanslar taşıyan çalışmalarımda farklı doku ve biçim öğelerini birbirine benzer şekilde ya da birbirini tamamlayan birim elemanlarını belli bir ritim içerisinde yan yana dizilim şeklinde oluşturmaktayım. Esin kaynağım çoğunlukla doğa olmaktadır. Büyümeyi ve sürekliliği simgeliyor olmasından dolayı bir ritim içerisinde spiral şeklini, dalgaları ve tekrar eden yaprakları ve de dokuları tercih etmekteyim.

Genelde varlıkların çoğuna dokunduğumuzda yumuşak ya da sert pürüzlükler hissederiz.Biz pürüzlü bu yüzeyi de doku olarak adlandırırız. Porselen kili kullanarak, tasarladığım biçimleri yüzey-doku ilişkisi ile birleştirerek yumuşaklık, hafiflik,sessizlik,huzur,durgunluk,hareketlilik,sakinlik gibi heyecan veren biçimlere dönüştürmekteyim.

‘’Her cismin kendi yapısını yansıtan bir dokusu olsa da bir düzenin bir araya gelen elemanlarının kendi kişiliklerini, yapılarını yitirip birlikte bir etki uyandırmaları ile de ayrı doku meydana gelmektedir. Bu doğanın bir yapısal özelliğidir. Objelerin dış görünüşlerindeki ayrıcalıklarını sağlayan, üzerlerindeki dokusal yapı farklılıklarıdır. Yani doku bir yüzey değerlendirmesidir.’’[16]

Temel tasarımın elemanlarından olan doku, özellikle plastik sanatlarda, doğal-dokunsal değil, yapay görsel olarak da yer almaktadır. Dokunun etkisini 20. yüzyılda kullanılmaya başlansa da mağara resimlerinden itibaren görmekteyiz.

‘’Her malzemenin kendi özelliğini gösteren bir dokusu vardır. Doku temel anlamda parçaların birliğinden, varlıkların birleşmesinden meydana gelmiş bir

[16] Çellek,Tülay ve A.Mehtap Sağocak.Temel Tasarım Sürecinde Yaratıcılık.İstanbul: Grafik Kitaplığı.2014, s.149

bütünlüktür. Bu bütünleşmeleri, umulmadık sonuçlara neden olur. Bu olgu Fuller'e göre insan ve evren ilişkisi anlamına gelmektedir.'' [17]

Doğada ve sanatta doku alanları, görsel ve dokunsal deneyimlerde derinlik ve zenginlik kattığı için duygusal ve estetik deneyimimde oldukça etkilidir. Estetik değerlerin zenginleşmesine, duyusal etkilerin canlanmasına etki ederken derinlik ve hareket hissini yaratırlar. Anlamın vurgulanması, duyuların ve düşüncelerin daha derinlemesine anlama fırsatı verir. Doğaya baktığımızda da farklı dokular, ekosistemin ve yaşam formlarının çeşitliliğini sağladığını ve bunun da doğanın dengesini koruyup yaşamı desteklediğini gözlemleriz.[18]

''Tekstürü benim resimlerimden kaldırırsanız ne olur diye düşünüyorum! Belki daha doğrudan bir anlatım olur. Resimlerimde kullandığım fotoğrafik öğeler, simgeler üzerlerini kaplayan doku olmadığında düz bir okumaya dönüşürler. Oysa ben, resimlerimde düz bir yazıdan daha çok şiirsel bir anlatımın peşindeyim. Dokuyu, dokunun kapatıcılığını ve açıkta bıraktıklarını gizemin bilinmeyenin bir göstergesi olarak kullanıyorum. Kapatılan her imge (Malevich'in Siyah Kare'sine bir gönderme olarak) sonsuz olanakları içerir. Hayal gücümüz imgelemimizde sonsuz olanakları devreye sokar. Ben resmin izleyicisine, imgesel dünyama ait şiirsel bir kurgu yaratmaya çalışıyorum. Doğada karşılaştığımız her doku zamana ait bir hikâyeyi, geçmişi anlatır. Doğa görüntüsünde bizi ona bakmaya çeken bu çok katmanlı şiirsel oluşumdur. Doku aynı zamanda kişiye dokunma hissi veren, başka duyularımızı da uyaran bir görsel psikolojik etkiye sahiptir. Bir durum karşısında ne kadar çok duyumuz algı sürecine katılırsa o durumun insan üzerinde yarattığı yaşamsallık deneyimi de o kadar güçlü olur. Bu yüzden doğal şeyleri sıcak kendimize yakın hissederiz. Doku benim resimsel dilimin önemli elemanlarından biri. Çünkü yaşama dair, öze dair, zamana dair, duyguya dair pek çok öğeyi içinde taşıyor."[19]

[17] Gökaydın, Nevide Temel sanat Eğitimi (Sanat Eğitimi Sistemi ve Bilgi Kapsamı).Ankara:MEB Yayıncılık,2002, s.90
[18] Kara, Devabil,-M.Ü.G.S.F.Resim Bölümü Öğretim Üyesi,Doç.- söyleşi, 2024
[19] Kara, Devabil,-M.Ü.G.S.F.Resim Bölümü Öğretim Üyesi,Doç.- söyleşi, 2024

Resim 85. Serap Erdoğan, Süveyda1, izalatör porselen kili, 1250C°, 2019

Resim 86. Serap Erdoğan, Süveyde 2, renklendirilmiş izalatör porselen kili, 1250 C°, 2019

Doğal ve organik biçimler; özellikle ışığın yönüne, şiddetine bağlı olarak ve de rengin koyuluğuna göre değişiklik gösterebilmektedir. Organik görünümlü dokular yumuşaklık, hafiflik, heyecanlılık gibi kavramları, koyu rengi ile de porselenin beyazlığının ve şeffaflığının aksine üzerimizde etki bırakmayı hedeflemektedir.

Resim 87. Serap Erdoğan, Bonita1, izalatör porselen kili, 12502 C° 2000

Resim 88. Serap Erdoğan, Bonita2, izalatör porselen kili, 1250 C° 2000

Bonita 1- 2 adlı çalışmada sadece kilin doğal yapısında değil, biçim, doku ve renk arasında da uyum amaçlanmıştır. Porselen kilin şeffaflığının aksine, biçim ve pürüzlü renk ile bir bütünlük ve dokunsal etki verilmiştir. Formun yüzeyinde kullanılan dokular, aynı ölçüde üç boyutlu ve yan yana dizilim biçimli yapılardır. Yüzeyin dokunsallığı, dokunmanın ve tutmanın nasıl hissettirdiği bütünün önemli bir parçasıdır.

Çalışmalarımdaki yüzeyler üzerine dokular birer tekrar oluşturmaktadır. Eserlerimde yumuşak geçişli dokular kullanıp yakınlık etkisi ile birlikte seyircide dinamik duygular uyandırarak ve heyecan etkisi yaratmak istemekteyim.

Çalışmalarımda biçimler ve formlar porselen malzemesinin sert, camsı bileşiminden soyutlanarak organik ve plastik ifadeye dönüşünü yansıtmaktadır.

Resim 89. SerapEdoğan, Rio, izalatör porselen kili, 1300 C°, 2020

Resim: Porselen kil ile şekillendirme.1300C de redüksiyonlu atmosferde sırsız pişirim.

Resim 90. Serap Erdoğan, İzalatör Porselen kili, 1250 C°, 2021

Resim 91. Serap Erdoğan, witgert porselen kili, , 1230 C°, 2021

Resim 92. Serap Erdoğan, izalatör porselen kili, 1220C°, sır üstü dekor, 2021

Resim 93. Serap Erdoğan, karışık porselen kili, 1270C° sır üstü altın dekor, 2021

Resim 94. Serap Erdoğan, karışık porselen kili, 1200C°, sır üstü altın dekor, 2021

Resim 95. SerapErdoğan, limoges porselen kili, 1270 C° 2021

Resim 96. Serap Erdoğan, limoges porselen kili, 1250 C°, 2023

Resim 97. Serap Erdoğan, limoges porselen, 1250 C°, 2023

Resim 98. Serap Erdoğan, limoges porselen kili, 1250 C°, 2023

Resim 99. Serap Erdoğan, limoges porselen kili, 1250 C°, 2023

Resim 100. Serap Erdoğan, limoges porselen kili, 1250 C°, sır üstü altın dekor, 2023

Porselenin çağdaş sanat malzemesi olarak kullanımı, geleneksel sınırları zorlayarak yeni ve heyecan verici ifade biçimleri yaratılmasını sağlar. Zarif detayların ve inceliklerin ifadesi için ideal olan porselen, heykel, seramik, enstalasyon ve diğer disiplinlerde kullanılarak çeşitli eserlerin ortaya çıkmasına olanak tanır. Sanatçılar, porselenin dayanıklılığı, yüksek pişirim derecesi ve estetik çekiciliği sayesinde eserlerinde özgün ve etkileyici bir ifade yakalayabilirler.

Sanatın sınırlarını genişleten porseleni mekanla birleştirerek temel tasarım ilkelerinin yapıtaşı olan ritm, doku ve renk öğeleriyle beraber yansıtmayı amaçlamaktayım.

Eserin özgün yaratım sürecine dahil olan doku çalışmaları ve mavi sır, yerleştirildiği alana derinlik duygusun vermiştir. Eserde kullanılan üç boyutlu dokular birbirlerini izleyen sivri konik formların yan yana gelmesiyle parça bütün oluşturmaktadır. Yüzeydeki mavi sır ile Yves Kelin'in mavi rengi boyutlar ötesi olarak tanımladığı hissiyata gönderme yapılmıştır. Mavi rengin sadece sanat psikolojisi veya doğa tasviri değil farklı kültür ve toplumlardaki etkisi de eser kullanımında büyük önem

taşımıştır. Her toplumda mavi renge farklı anlamlar yüklenmiştir. Mavi, Anadolu kültür geleneğinde insanı kötü enerjiden koruduğuna inanılan bir renk olmaktadır.

Sanatın en özgün elemanı olarak gördüğüm doku öğesini çalışmalarımda çoğunlukla mavi renk ile birlikte kullanmaktayım. Kullandığım üç boyutlu dokular, birbirini izleyen sivri biçimlerin yan yana gelmesiyle parça-bütün oluşturmakta ve bakıldığında dokunma duygusu hissi vermekte ve aynı zamanda dokunduğunuzda da hissedilebilmektedir. Çoğu çalışmamda özellikle de duvar yüzeyine kullandığım mavi rengi ve tonları ile karakteristik açık- koyu tonları ile dokunsal monokrom bir görsel oluşturuyor. Sanatçı Yves Klein'in de söylediği gibi; "Mavinin boyutu yok. O, boyutların ötesinde…"

Kullandığım sert sivri parlak mavi renkli dokular yakın etkisi, mat mavi renkler ise uzak etkisi algılatmaktadır. Huzurun, sakinliğin, güvenin ve ferahlık gibi olumlu duyguların rengi olan mavi aynı zamanda düşünce, bilgelik ve sadakati de temsil eder. İnsanlara daha pozitif enerji. sükunet hissi verir ve umut rengi olarak da kabul edilen mavi aynı zamanda tüm renklere göre daha dingin ve huzur verici bir tınıya da sahiptir.

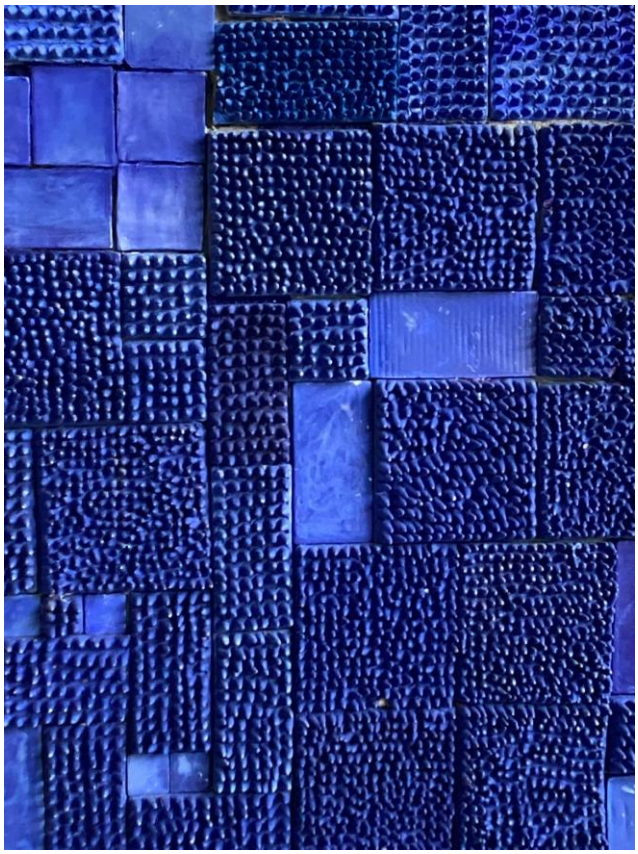
İlerlemenin, özgürlüğün ve aydınlanmanın rengi olan mavi renk, ilk kez M.Ö. 2200 yılında Mısırlılar tarafından kalıcı bir pigment oluşturmak amacıyla kullanılmıştır. Bu dönemde zenginliğin rengi olmuş ve Mısırlılar tarafından firavun mezarlıklarında kullanılan mavi renk zodyağa göre de akrebi simgelemektedir.

Mavi renk farklı uygarlıklarla karşımıza oldukça sık çıkmaktadır. Her toplumda mavi renge farklı anlamlar yüklenmiştir. Bazen, hürriyeti, azmi, gökyüzünü, bağımsızlığı, barışı ve mücadeleyi, hükümdarı, kimi zaman da denizi temsil ettiği düşünülür. Açık mavi rengin din ve felsefi açısından gökyüzünü simgelediği için semavi anlamına da gelmektedir.

Benim içinde güçlü bir renk olan mavi ve tonları; doğadan aldığım doğal doku referansları ile sonsuzluğu, dinginliği, pozitif enerjiyi ifade ediyor. Özellikle doku ile birlikte kullandığında, kendiliğinden doğal ışığında etkisi ile oluşan renk farklılıkları ve gölgelerinin bütünsel bir görünüm oluşturmasını ve dokunsallığının artmasını sağlamaya çalıştım.

“Resimlerimde şeylerin bilgisi yüzey üzerinde belli belirsiz okunur. Monokrom resim, sise benzer nitelikte tek rengin çağrıştırdığı sonsuzluk etkisiyle izleyende yüce (sublime) duygusunun doğmasına neden olur. Renk artık resim yapmak için var olmaz; boşluğu görünür kılmak için vardır. Zamanın ötesini işaret eder. Bu nedenle resimlerime izleyicinin daha dikkatli bakmasını öneriyorum. Eğer dikkat edilirse izleyicinin kendine ait bir şeyler bulacağına inanıyorum. Görülen şey belki de sadece zamandır. Belki de resmin mahkûm olduğu kelimeler kadar nasırlaşmış bakışın yerine, dokunma duyusunu harekete geçirerek beden ile görmeyi öneriyorum.”[20]

“Yumuşak dokulu cisimler insanda sükunet ve rahatlık duyguları uyandırırken, sert cisimler dinamik duygular oluşturur. Sert Duygular insanı uyanık tutar, azim ve iradesini destekler; keza insana heyecan verir.”[21]

Resim 101. Serap Erdoğan, karışık porselen kili, 1220 C°, 2024 (detay)
Marmara Üniversitesi Hastahanesi duvarı projesi

[20] Kara,Devabil.-M.Ü.G.S.F.Resim Bölümü ÖğretimÜyesi,Doç.-Kişisel Görüşme,İstanbul:2024
[21] Güngör, İ.H.(1983),Temel Tas.(2çbs).İstanbul:Kipaş Yayınları.1983, s.27

Resim 102. Serap Erdoğan, karışık porselen kili, 1220 C°, 2024
Marmara Üniversitesi Hastahanesi duvarı projesi

Resim 103. Serap Erdoğan, karışık porselen kili, 1220 C°, 2024
Marmara Üniversitesi Hastahanesi duvarı projesi ve sergisi

Resim 104. Serap Erdoğan, karışık porselen kili, 1220 C°, 2024
Marmara Üniversitesi Hastahanesi duvarı projesi ve sergisi

7. SONUÇ

Seramik grubuna giren porselenin Çin'de başlayan hikayesi evrilerek devam etmektedir. Çinli çömlek ustalarının feldspat özellikli petunsa taşını seramik çamuruna katarak yüksek sıcaklıkta pişirmeleri ile ortaya çıkan porselen, beyaz pişme özelliği, camsı ve yarı şeffaf yapısı, teknik ve estetik özellikleri ile tüm dünyanın hayranlık duyduğu ürün olarak yaşam alanlarımıza girmiştir. Çin'den Kore'ye oradan Japonya'ya, Avrupa'ya Anadolu'ya ve dünyaya yayılan mavi-beyaz porselenler, kendi geleneksel kimliğinin üretim yöntemleri ve içerdiği kültürel mirası ile tüm medeniyetlerde karşılık bulmuş, toplumlara ve sanatçılara ilham kaynağı olmuştur. Mavi-beyaz porselenlerin büyüsü çini geleneği ile buluşmuş porselene benzetilen mayolika ve sır altı mavi- beyaz seramik çiniler Orta Doğu ülkelerindeki İslam mimarlığı ile buluşmuştur. Avrupa ülkelerinin yüzyıllarca öykündüğü ve taklit ettiği mavi-beyaz porselen ve çini kaplamaları endüstri devrimiyle halkın her alanda kullandığı değerli bir malzemeye dönüşmüştür.

Endüstri devrimi ile kullanım alanı ve amacı oldukça genişleyen porselen, modern yaşam alanlarımızı teknik, estetik ve tasarım ürünleri ile buluşturmuştur. Zanaattan sanata evrilen seramiğin hikayesi gibi, porseleni de bir sanat malzemesine dönüştüren süreç, malzeme olarak porselenin her türlü şekillendirilebilme özelliği ile açıklanabilir. Kullanım amacı ve alanı endüstri devrimiyle önemli bir gelişme kaydeden porselenin sanat malzemesine evrilme süreci de bu hikâye içinde yer almıştır.

20.yüzyılın başı, endüstri devrimi ve endüstri kültürüyle gelen bilimsel ve teknolojik gelişmeler, bilim, sanat, felsefe ve yazın alanı gibi disiplinler ile buluşarak sanat adına da sanatın biçim ve içeriğini oluşturan tüm kavram ve kuramları da değiştirmiştir. Kübizmin resim alanında vardığı sonuçlar resim yüzeyinde başlayan kavram ressamlığı ya da düşün ressamlığı fikri kendinden sonra gelecek tüm sanat akımlarını etkilemiştir.

"Picasso, Matisse, Miro, Dali ve Chagall gibi sanatçılar, seramiğin geleneksel işlevci ve dekoratif üretim mantığının dışına çıkarak, malzemenin sağladığı ifade imkanlarını görmüş, modern seramik sanatı örnekleri ile seramiğin bu ayrıcalıklarını göstermişlerdir. Bir plastik malzeme olarak kilin kullanım alanından tamamen

soyutlanarak yeni bir ifade diline dönüşmesi, çağdaş seramik sanatının şekillenmesinde önemli rol oynamıştır.

Malzemeye dayalı tüm sanatlarda olduğu gibi seramik grubunda yer alan porselen de malzeme olarak her türlü şekillendirilebilme özelliklerinden dolayı sanatçıların ilgisini çekmiştir. Bu eğilim sanatçıya porselen çamuru ile yeni deneyimleme olanakları sağlamış, günümüz çağdaş seramik sanatında, bir sanat nesnesi ve ifade aracı olarak yerini alabilmesinin önünü açmıştır. Bir plastik malzeme olarak kil üretim ve düşünce geleneğinin çağdaş yöntemleri ile yeniden şekillenmiş, tasarım ve sanatsal üretimin malzemesi olmuştur.

"Çağdaş Sanat Malzemesi Olarak Porselen ve Kişisel Yorumlar" konulu tez-eser metni, konu bağlamında, 20. yüzyıl sonrası çağdaş sanat hareketleri ve bunları oluşturan koşullar ile ele alınmıştır. Sanatçının özgün yaratım sürecine dahil olan porselen, iki ve üç boyutlu rölyeflere, porselen heykeller, formlar ve yerleştirme sanatına kadar kavramsal sanatın da malzemesi olmuştur.

Esin kaynağım çoğunlukla doğa olmaktadır. Büyümeyi ve sürekliliği simgeliyor olmasından dolayı bir ritim içerisinde spiral şeklini, dalgaları ve tekrar eden yaprakları ve dokuları tercih etmekteyim. Mimari yapılara ve formlara referanslar taşıyan çalışmalarımda, farklı renk, doku ve biçim öğelerini birbirine benzer şekilde ya da birbirini tamamlayan elemanlar olarak kullandım. Tasarım ilkelerinin yapıtaşı olan ritim, doku ve renk öğelerini hacim-mekân ilişkisi içinde yeniden kurgulayarak oluşturdum. Benim için de güçlü bir renk olan mavi ve tonları doğadan aldığım doğal doku referansları ile sonsuzluğu, dinginliği, pozitif enerjiyi ifade ediyor. Özellikle doku ile birlikte kullanıldığında, ışığın etkisi ile oluşan renk farklılıklarını resimsel bir doku etkisi yaratarak artırmaya çalıştım.

Eserin özgün yaratım sürecine dahil olan doku çalışmaları ve mavi sır, yerleştirildiği alana derinlik duygusu vermiştir. Gerek üç boyutlu sanatsal çalışmalarımda gerekse mimari yüzey için ürettiğim porselen uygulamalarımda, dokular ve birbirlerini izleyen strüktürel konik renk formlar ile yan yana gelerek bir bütünlük oluşturmuştur.Bu bağlamda malzeme olarak izalatör porselen kili kendi plastikliğinin

ötesine geçerek mavi renk ile buluşmuş, tasarımdan sanata dönüşen hikayede yer almıştır

Kullanım amacı ve alanı ile yaklaşık bin yıldan fazla yaşam alanlarımızda yer alan porselen, kullanım alanlarının yanı sıra, kullanım alanından soyutlanarak sanatçı malzemesi olarak kendi hikayesini anlatmaya devam edecektir.

KAYNAKÇA

Arcasoy, Ateş. Seramik Teknolojisi. Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Anasanat Dalı Yayınları, No.1, 1983.

Önder Küçükerman, Dünya Saraylarının Prestij Teknolojisi: Porselen Sanatı ve Yıldız Çini Fabrikası 1. Basım, 1987, İstanbul, s.57

http://www.seramikturkiye.org>post>kültürbellek-by.Arslan, Nurdan, s.4

Judith Miller, Miller's Field Guıde Porcelaın, 2014, s.35

Prof.Dr. Afet İnan, İzmir iktisat Kongresi (17 Şubat-4 Mart 1923), Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1989, 2. Baskı, s.49

Wills, Geoffrey. English Pottery And Porcelain. London: Doubleday Publishing, 1969. London, S:165

Doç.Ateş Arcasoy, Seramik Teknolojisi, Güzel Sanatlar FakültesiSeramikAnasanat Dalı Yayınları, No.1, s.132

N.Bayraktar, İstanbul Cam ve Porselenleri Yapı Kredi Bankası, İstanbul 1982, s.3

H.Kocabaş Porselencilik Tarihi-Yeni Basımevi-Bursa-1941, s.27

Arslan, Nurdan. "Bir Seramik-Heykel Şehri Olarak Eskişehir Ve Uluslararası Pişmiş Toprak (Terra Cotta) Seramik-Heykel Sempozyumu", İdil Sanat Dergisi, cilt 7, sayı 51, 2018, ss.1433-1439. DOI: 107816/idil-07-51-01

Türk Seramik Derneği 2000'li Yıllara Doğru Geleneksel Seramikler Teknolojisindeki

N. Arslan, İdil Sanat Dergisi, 2018, sayı 7, konu 51, DOI, 107816/idil-07-51-01, s.1434

Gelişmeler ve Gelecekten Beklentiler Sempozyumu Bildiriler Kitapçığı, s.26-27

Türk Seramik Derneği 2000'li Yıllara Doğru Geleneksel Seramikler Teknolojisindeki Gelişmeler ve Gelecekten Beklentiler Sempozyumu Bildiriler Kitapçığı, s.26-27

Ateş Arcaoy Doç. Ateş Arcasoy, Seramik Teknolojisi, Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Anasanat Dalı Yayınları, No.1, s.142-143-144

Saydan, Yeliz (2009)Postmodernizmin Seramik Sanatına Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, ÇOMU-Bab Proje no:11/209, Çanakkale

Çellek, Tülay ve A. Mehtap Sağocak. Temel Tasarım Sürecinde Yaratıcılık. İstanbul, Grafik Kitaplığı, 2014.s.149

Gökaydın, Nevide. Temel sanat eğitimi (Sanat eğitimi sistemi ve bilgi kapsamı). Ankara: MEB Yayıncılık, 2002,s,90

Kara, Devabil. -M.Ü.G.S.F. Resim Bölümü Öğretim Üyesi, Doç.- Şöyleşi, İstanbul:2024

Devabil Kara Kara, Devabil. -M.Ü.G.S.F. Resim Bölümü Öğretim Üyesi, Doç.- Şöyleşi, İstanbul:2024

Kara, Devabil. -M.Ü.G.S.F. Resim Bölümü Öğretim Üyesi, Doç.- Kişisel görüşme, İstanbul: 2024.

Güngör, İ.H.,(1983).Temel Tas.(2.bs.).İstanbul:Kipaş Yayınları.1983,s.27